

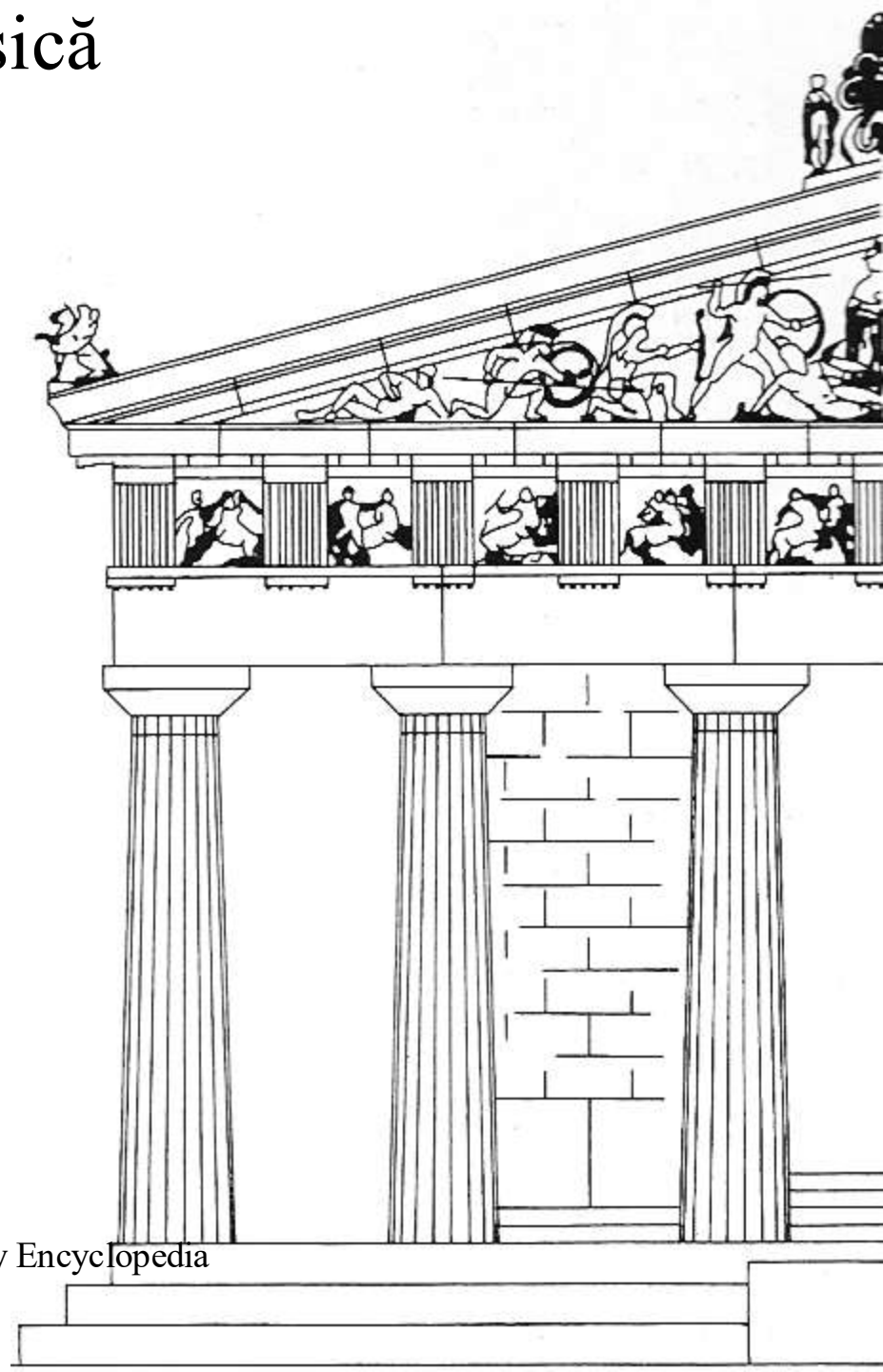
Limbajul clasic / Tradiția clasică

David Chipperfield Architects, James Simon Galerie, Museumsinsel, Berlin, 1999-2019

David Chipperfield Architects, James Simon Galerie, Museumsinsel, Berlin, 2019 © Ken Wagner

Limbajul clasic / Tradiția clasică

John Summerson, *Limbajul clasic al arhitecturii*,
Editura Vremea, 2023 [1963/1980]

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. (2016, Mai 12).
Classical architecture. Encyclopedia Britannica
<https://www.britannica.com/art/Classical-architecture>

Cartwright, M. (2013, Ian 06). Greek Architecture. World History Encyclopedia
https://www.worldhistory.org/Greek_Architecture/ și
<https://youtu.be/KSpR6vi3kkA?si=rm0frJaEg3yHfkMb>

Grecia Antică — o revoluție formală

Temple din Paestum, sec.VI, îen

Se naște un nou/prim limbaj arhitectural

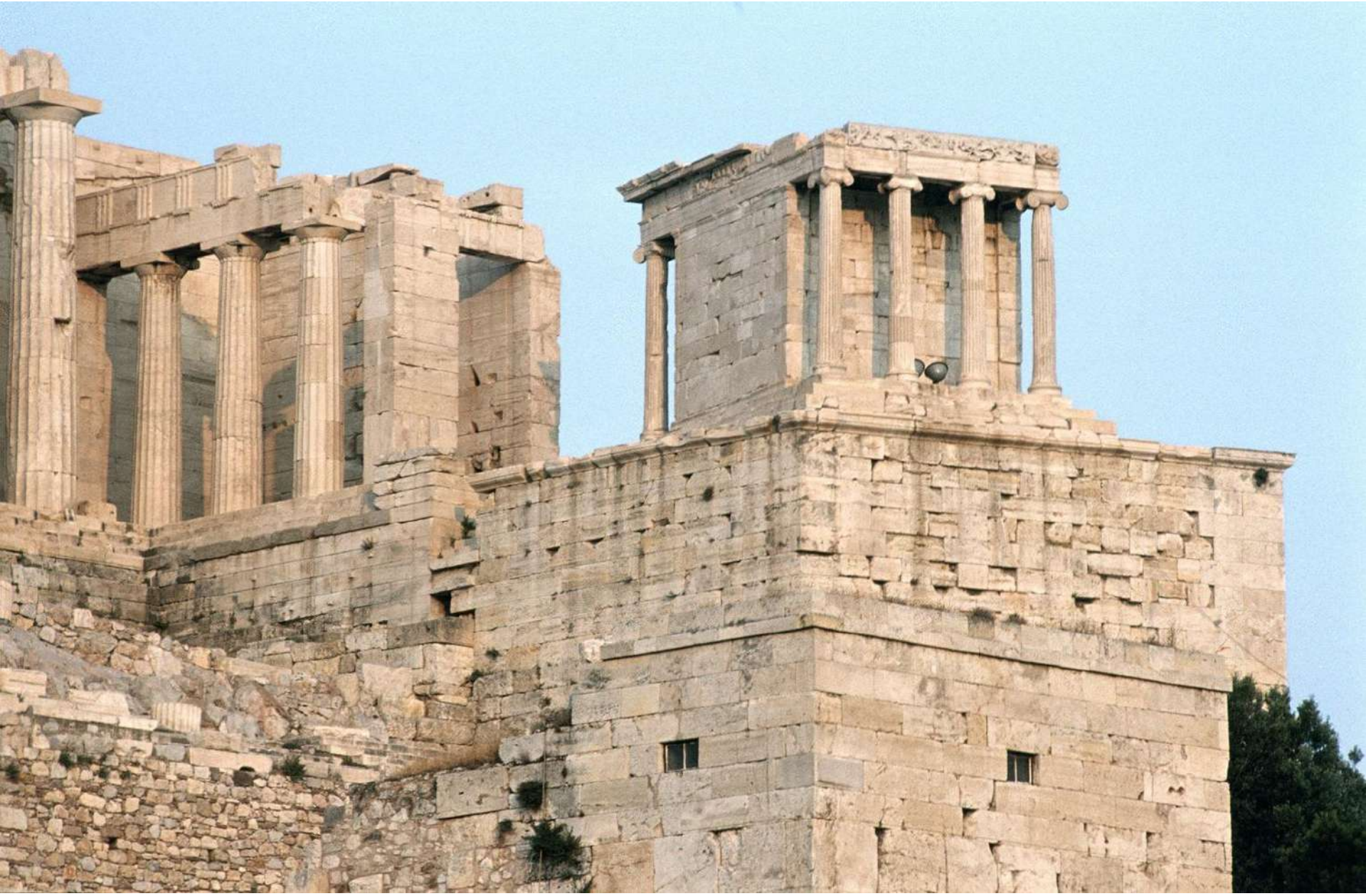
- coerent, orientat estetic
(FRUMOS=BINE=ADEVAR)
- odată cu programul de templu prin ceea ce numim azi ORDINELE CLASICE (grecii le numeau genuri)
- un limbaj care durează mai bine de două milenii și ale cărui metamorfoze, în practică și teorie, justifică sintagma «tradiția clasică»

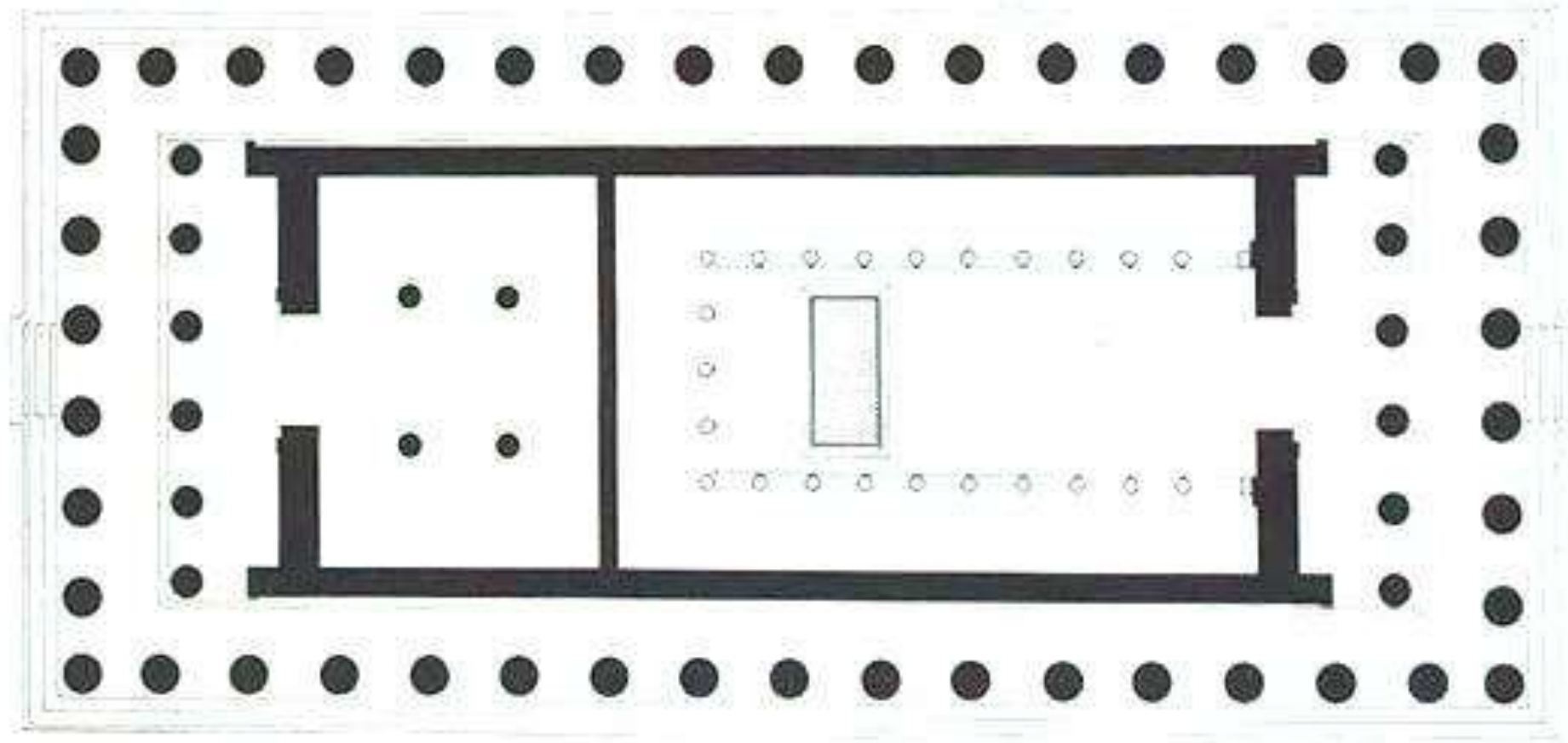
- * limbaj (arhitectural)
- * program

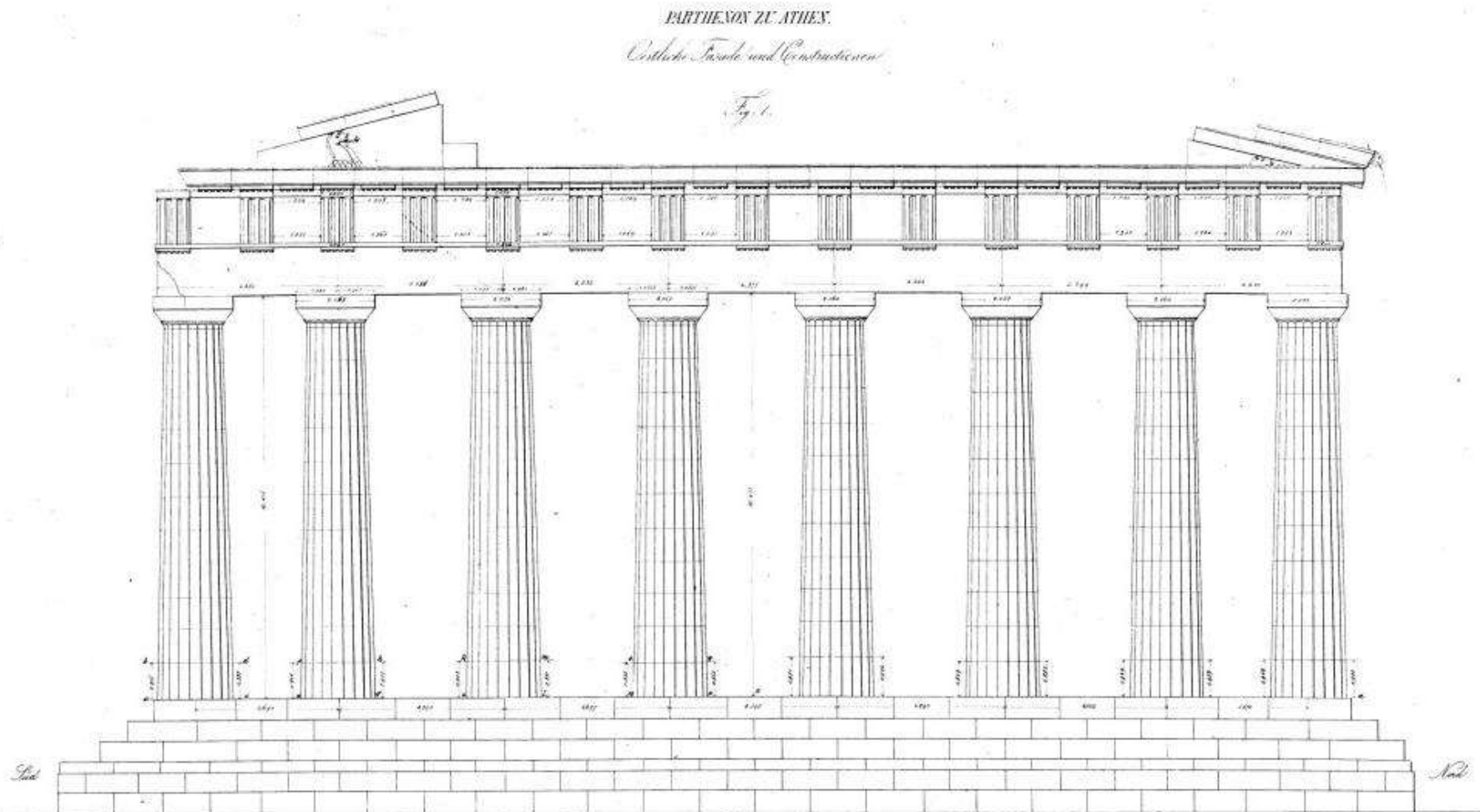

Programul de templu s-a dezvoltat de la mici construcții dintr-un fel de cărămidă (de pământ și nisip armat cu paie) la mari structuri de piatră/marmură, înconjurată de portice monumentale, între secolele IX și VI î.Cr.

Limbajul clasic — morfologie

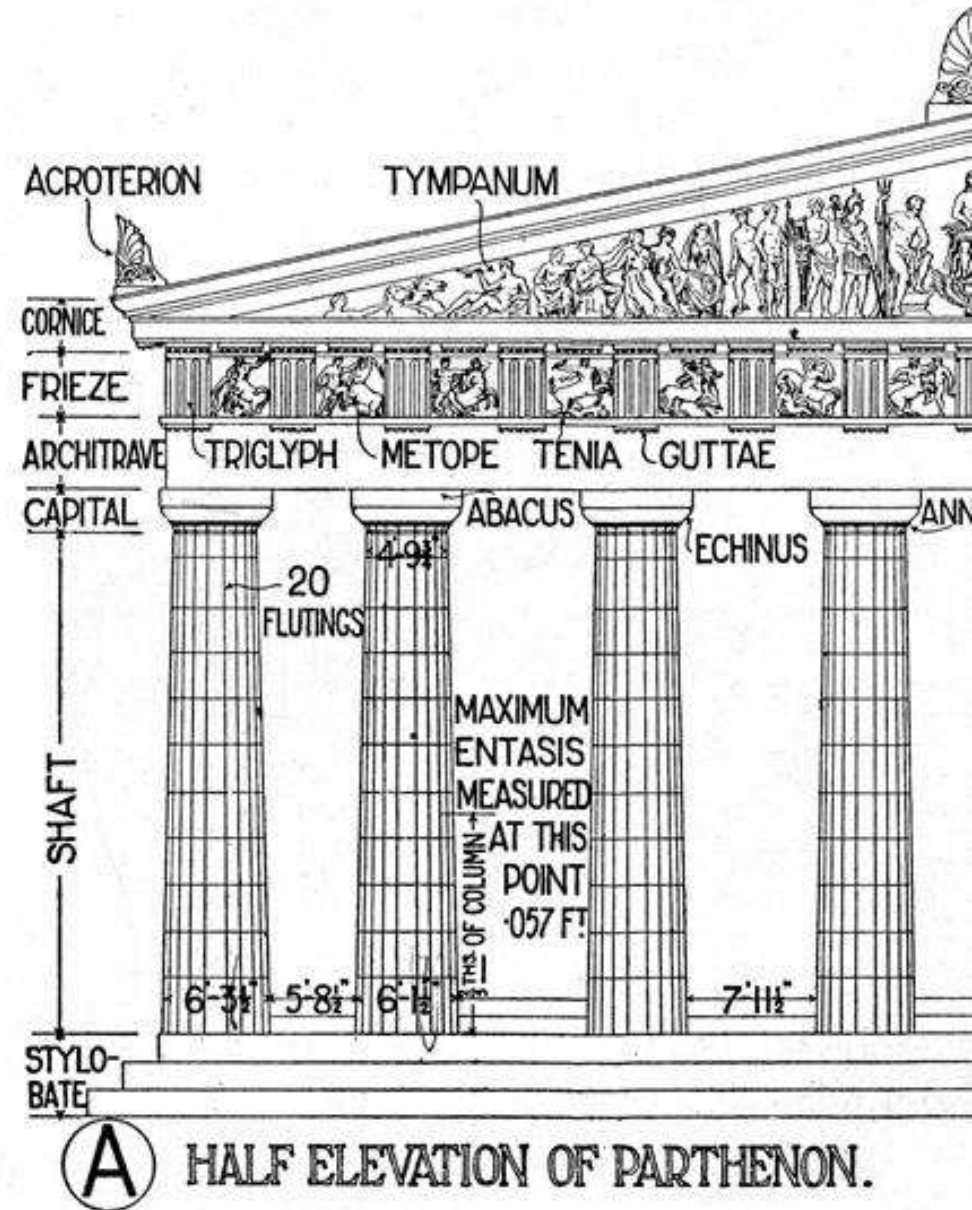
ORDINUL/GENUL — unitatea formată de coloană și suprastructura ei în colonada unui templu și este elementul fundamental al limbajului arhitectural al antichității.

Cuvântul «ordin» în sensul actual (de înșiruire de coloane care se supun anumitor reguli) este folosit abia din sec. XVI

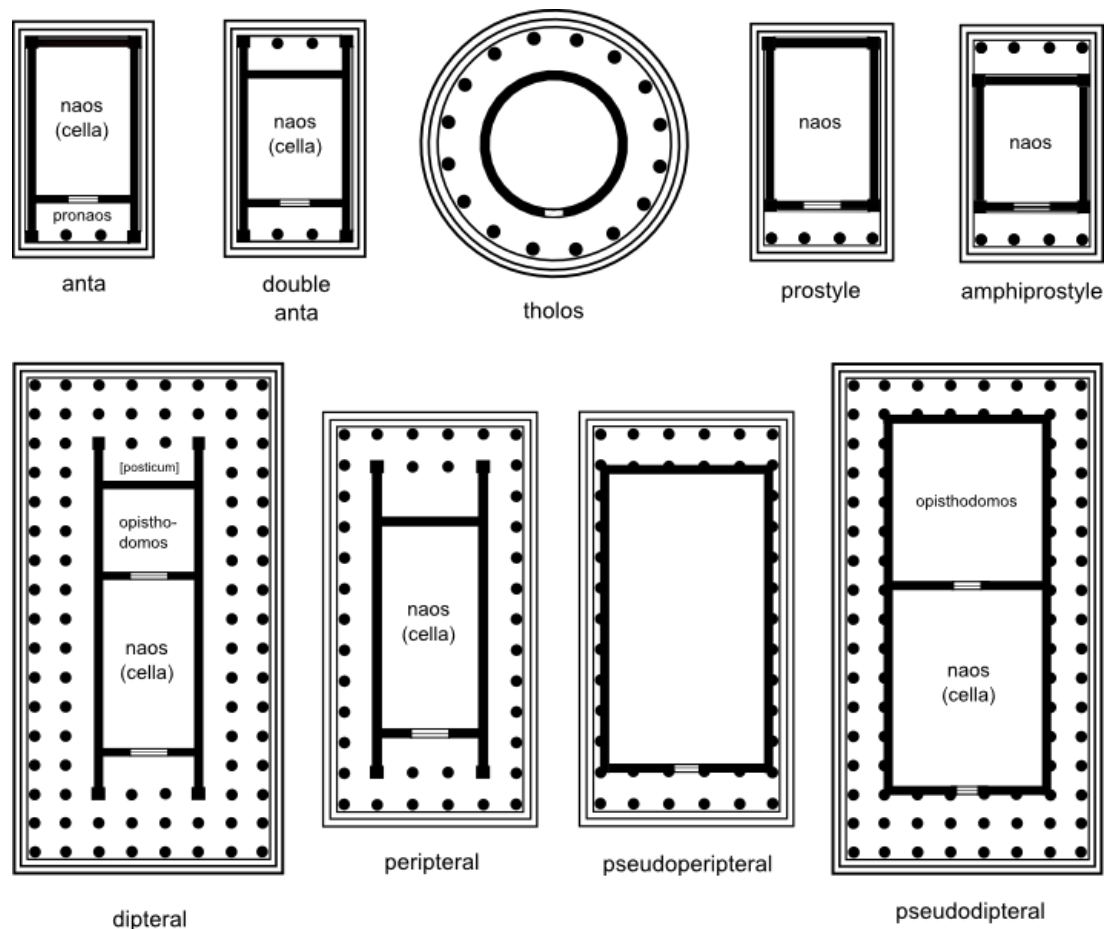
Ordinul clasic

Elementul morfologic de bază = genurile/tipurile de coloane și suprastructura lor + alte elemente ale templului (soclu, elemente de acoperire etc.)

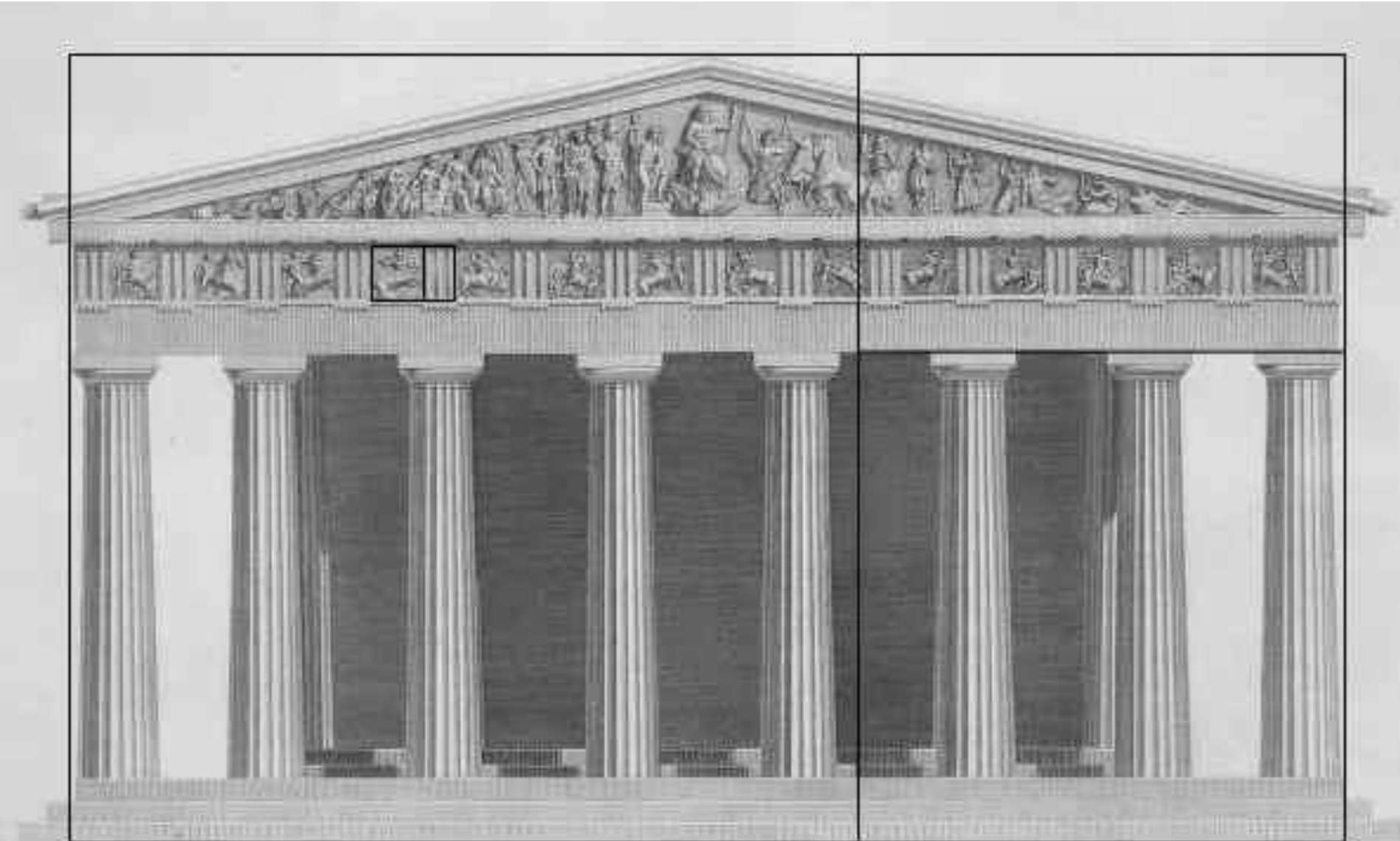
Limbajul clasic — sintaxa

- punerea împreună într-o dispoziție ordonată a tipurilor/genurilor de coloane, aplicată celor câteva «modele» (*principia*) de temple.
- parte a gramaticii care stabilește reguli privitoare la construirea propozițiilor și a frazelor din lat. *syntaxis*, din greaca veche *σύνταξις*, *súntaxis* = punere în ordine, dispoziție, compoziție, lucrare, ordin de luptă, convenție

Limbajul clasic — sintaxa

Această «punere împreună» se baza pe un sistem de proporții între părți exprimat prin anumite numere întregi, care reprezentau armonia transcendentă — armonia *kosmos*-ului grec.

Kosmos-ul armonic al lumii grecești

Ordonanța/ordinea lumii este făcută din simpatii, din prietenii între lucruri, din asemănările prin care ele se aliază, în dublul sens de alianță și aliaj. Ordinea provine din folosirea proporției, care este o lege cosmică de organizare a lumii, și din symmetrie, prin care se exprimă unitatea.

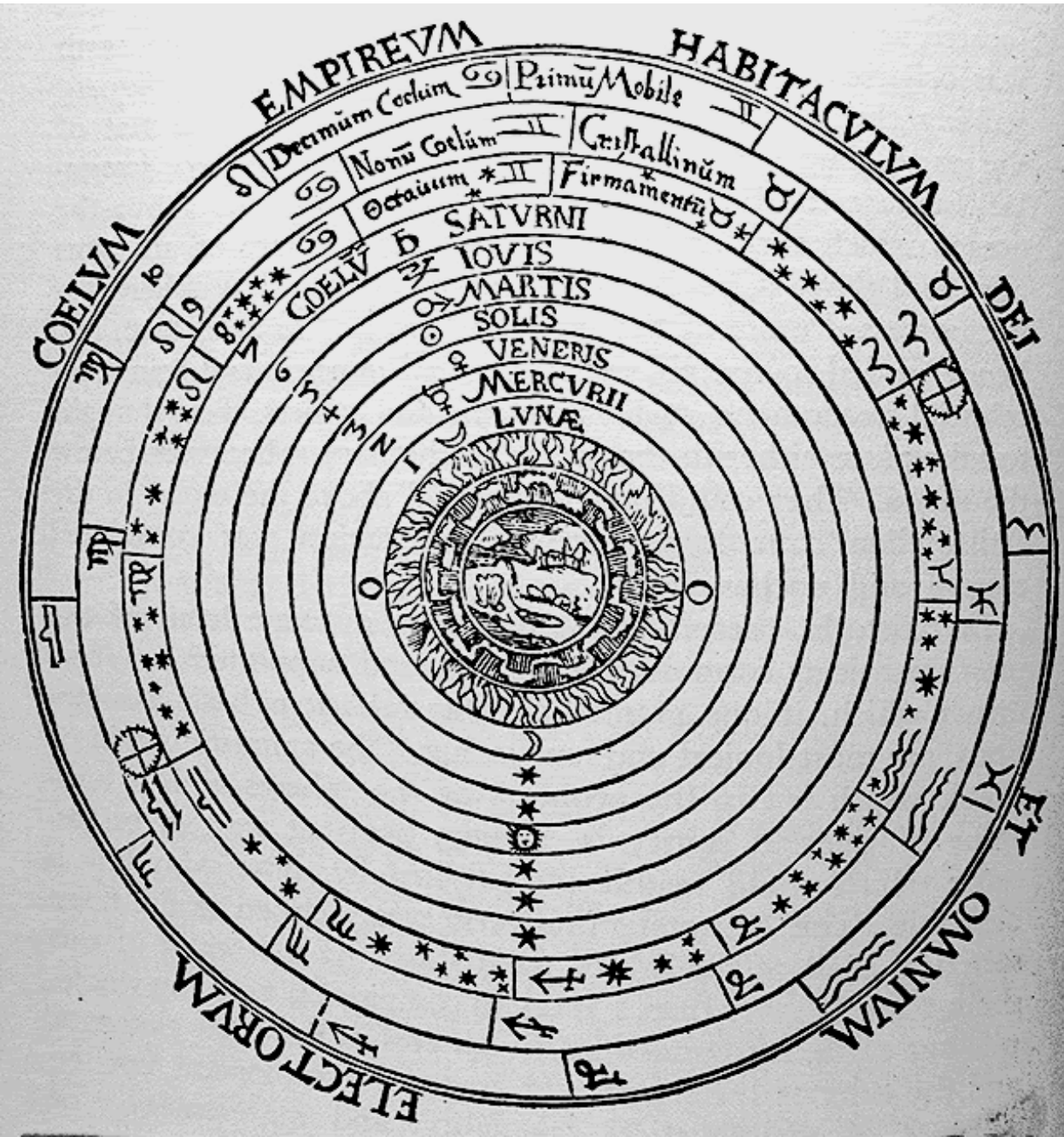
PROPORTIA: "... dacă nu avem decât două lucruri, este imposibil să le combinăm convenabil într-un al treilea, căci trebuie să existe între ele o legătură care să le unească. Ori, dintre toate legăturile, cea mai bună este cea care, prin ea și din lucrurile pe care le unește, formează o unitate pe cât de perfectă posibil, iar această unitate este proporția care este de natură să o realizeze complet; pentru că, într-adevăr din trei numere oarecare, cubice sau pătrate, mediul este pentru primul ceea ce ultimul este pentru cel mediu; și invers...

... de aici decurge în mod necesar că toți termenii vor fi aceeași și că fiind aceeași și unii și alți, ei vor forma un tot."

(Platon, Timaios, 31c-32b)

SYMMETRIA care se bazează pe analogie, adică – după Platon – pe prietenia dintre ființe formate după aceeași proporție, fondează echivalența dintre microcosmos și macrocosmos, de unde provine și antropomorfismul formelor artistice, în particular cel al diferitelor ordine/genuri.

Kosmos-ul armonic al lumii grecești

O revoluție teoretică — estetica armonică

Una dintre cele mai durabile teorii estetice, teoria «frumosului obiectiv»

De asemenea, symmetria este un acord armonios (conveniens consensus) al părților operei însăși și o relație proporțională între aceste părți și ansamblul figurii. (I,2,12).

Așa cum în corpul omenesc euritmia este o consecință a symmetriei, a relațiilor proporționale dintre cot, picior, palmă, deget și celelalte mădulare, tot astfel stau lucrurile și cu operele perfect realizate. (I, 2,13).

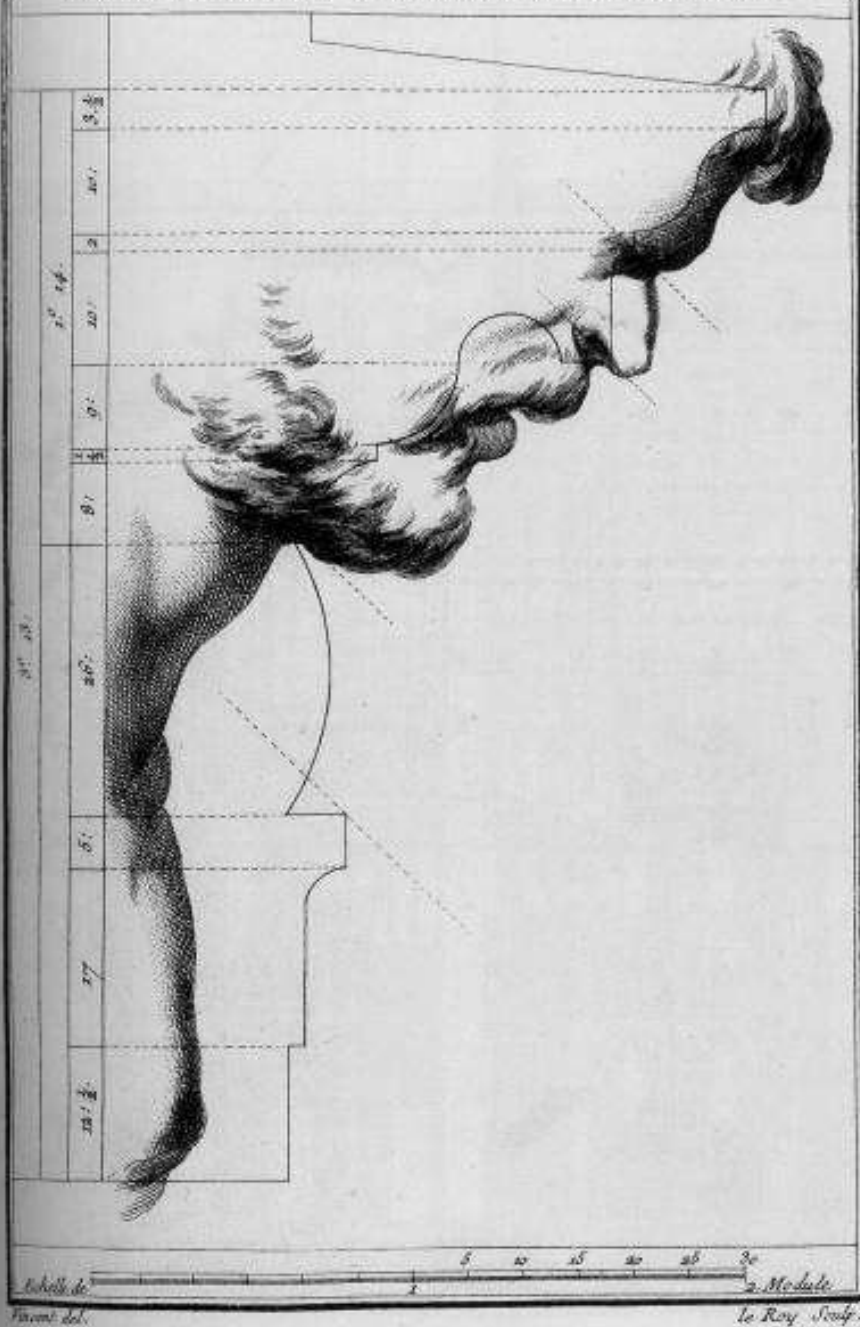
Compoziția edificiilor constă în symmetria, de ale cărei raporturi (rationem) arhitectul trebuie să țină seama cu multă grijă. Symmetria se naște din proporție, care pe grecește se numește analogia. (III,1,1) Proporția este subordonarea la un modul, în părți alicote, a membrilor unei lucrări și a lucrării în ansamblu. De aici rezultă raportul symmetriilor. (III,1,2)

Într-adevăr, nici un edificiu nu poate fi în mod rațional compus fără symmetrie și proporție, ci numai dacă membrele sale se găsesc într-un raport bine chibzuit, așa cum e cazul și cu un om bine făcut. (III,1,3)

(Vitruviu, De architectura)

ALICOTĂ, alicote, adj. (în sintagma) Parte alicotă = parte care se cuprinde exact, de un anumit număr de ori, într-o cantitate dată.

ENTABLEMENT TOSCAN DE PALLADIO.

De aici, dar și din legendele fondatoare ale
ordinelor (relatate de Vitruviu), apare și
înzestrarea ordinelor cu un anumit caracter:

- doric – masculin,
- ionic – feminin,
- corintic – juvenil,

idei care vor fi continuate/relese si teoretizate in timp.

Copie dupa "Canonul" / Doriforul lui
Policlet (sec5-4 ien) – luptator cu lance

Copie dupa Athena Parthenos
statuia criselefantina a lui Phidias
(sec. V IC)

Bronz roman din sec II dupa
Discobolul lui Myron (sec. V IC)

Grecia antică – o revoluție formală

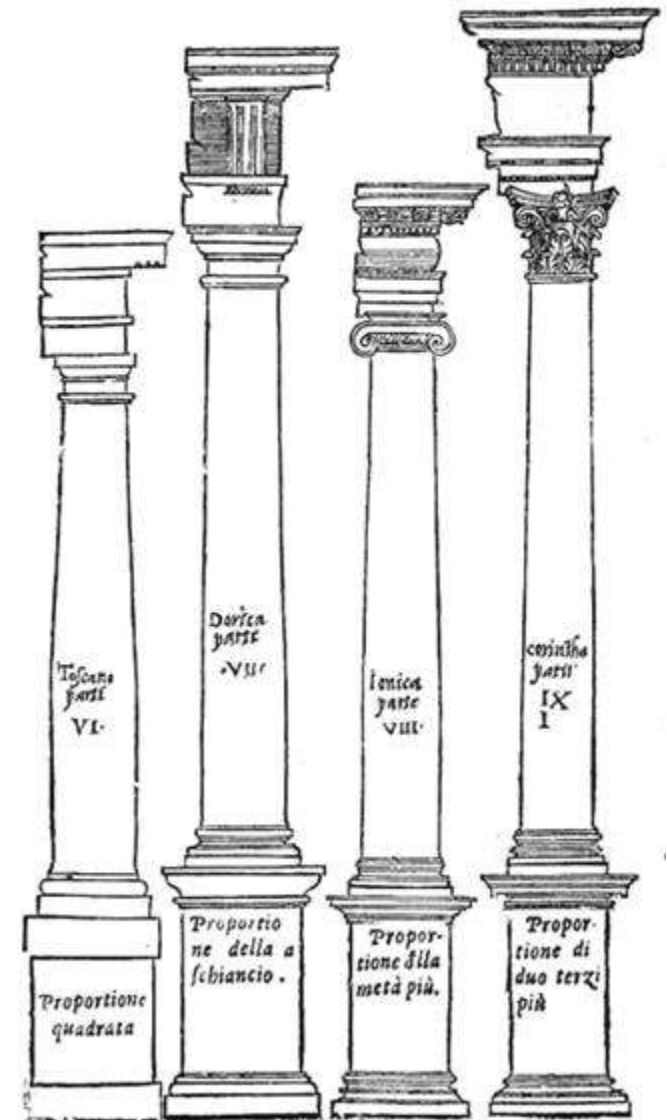
Aceleași principii se aplică și altor arte (teoretizate chiar înainte, în sculptură; de ex., Policlet/sec V-IV î.Chr. în *Canon*), alături de principiul imitației / *mimesis*.

Chrysippos consideră că frumusețea nu constă în comensurabilitatea sau "simetria" elementelor constitutive ale corpului, ci în comensurabilitatea părților, cum ar fi cea a unui deget față de altul, a tuturor degetelor față de palma și încheietura mâinii, a acestora cu antebrațul, a antebrațului cu brațul și, de fapt, a tuturor lucrurilor cu toate celelalte, așa cum este scris în Canonul lui Polykleitos. Căci, după ce ne-a învățat în acea lucrare toate proporțiile corpului, Polykleitos și-a susținut tratatul cu o lucrare: a făcut o statuie după principiile tratatului său și a numit statuia, ca și lucrarea, "Canonul".
Galen, *De placitis Hippocratis et Platonis* ("On the doctrines of Hippocrates and Plato")

Revoluția Greciei antice

estetica armonică / teoria frumosului obiectiv

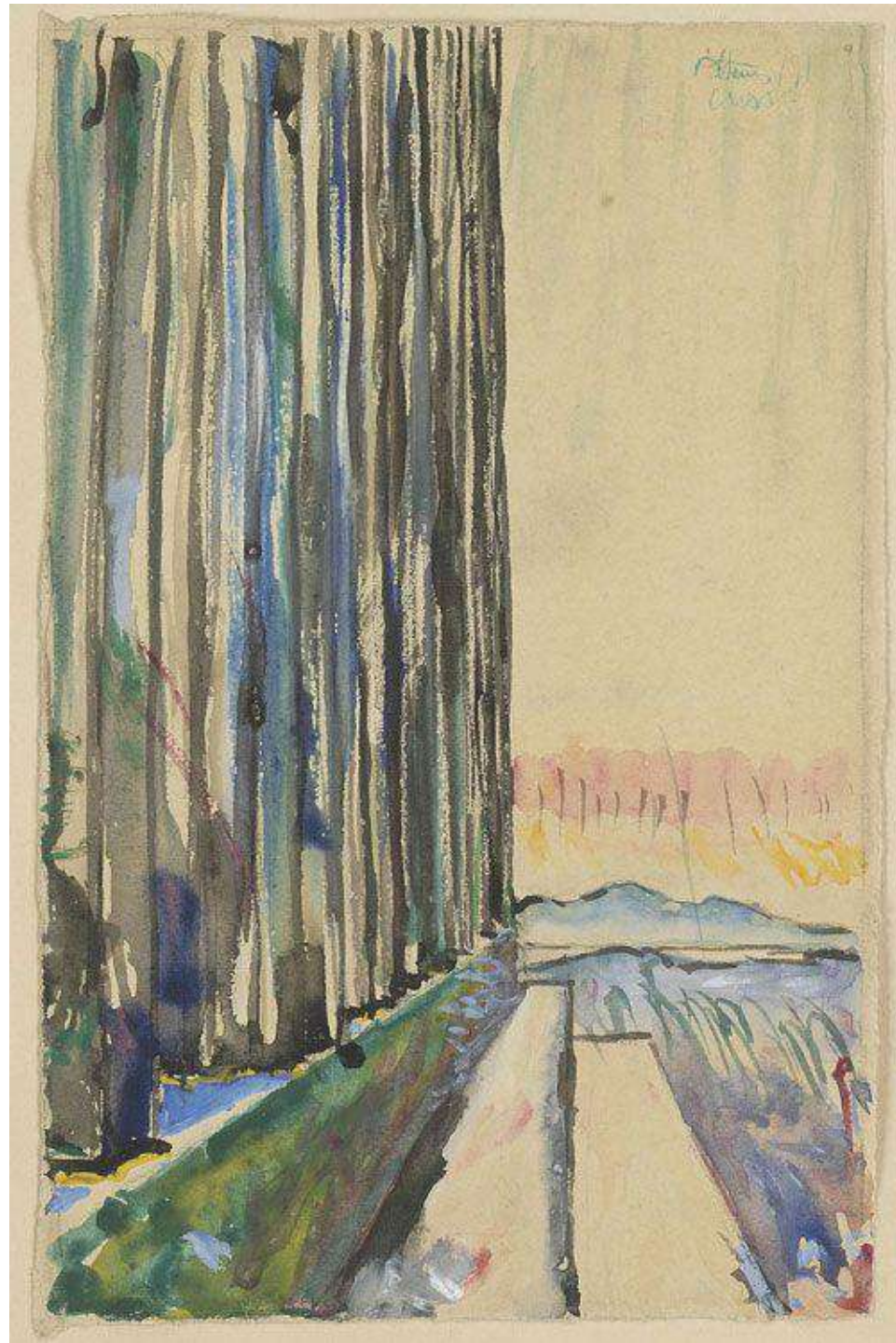
- este purtată și garantată de LIMBAJUL CLASIC
- exprimat/-ă prin ORDINELE/TIPURILE DE COLOANE
(după Vitruviu/*De Architectura*, sec.1 î.Chr.)
doric, ionic, corintic, toscan
- susținută de o metafizică durabilă,
de factură platoniciană, despre armonia cosmică,
obiectivă și transcendentă.

Tradiția clasică

Aidoma oricărui orice limbaj, limbajul clasic a fost creat în anumite circumstanțe particulare și se va îmbogăți în timp, se va transforma. Aceasta evoluție constituie ceea ce numim tradiția clasică, pe care s-a sprijinit arhitectul și proiectarea arhitecturii peste 2000 de ani.

Le Corbusier,
Parthenon. Perspectivă a colonadei și a peisajului, 1911 ©FLC

Le Corbusier,
Parthenon. Perspectivă a colonadei și a peisajului, 1911 ©FLC

Roma antică

îmbogățirea repertoriului formal și diversificarea sintaxei prin fuziunea cu geniul constructiv roman

- ordinul este pus în operă în combinație cu principiul constructiv al arcului și boltii
- suprapunerile de ordine, validarea logicii structurale de estetica armonică
- se folosesc și alte surse pentru îmbogățirea vocabularului formal
- se aplică unor noi tipuri de clădiri care devin, la rândul lor, modele — templul, arcul de triumf, Colosseumul, Panteonul, termele, bazilicile colosale ...

în combinație cu principiul constructiv al arcului și bolții
suprapunerile de ordine, validarea estetică a logicii structurale

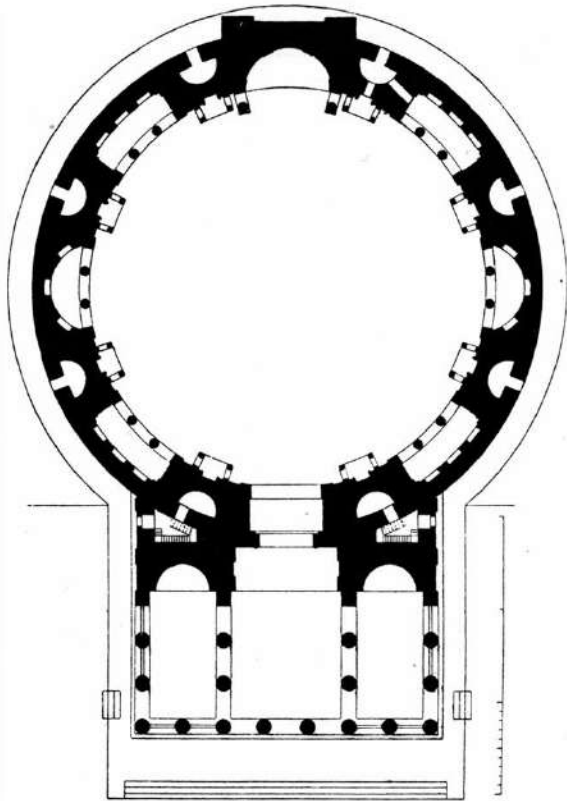

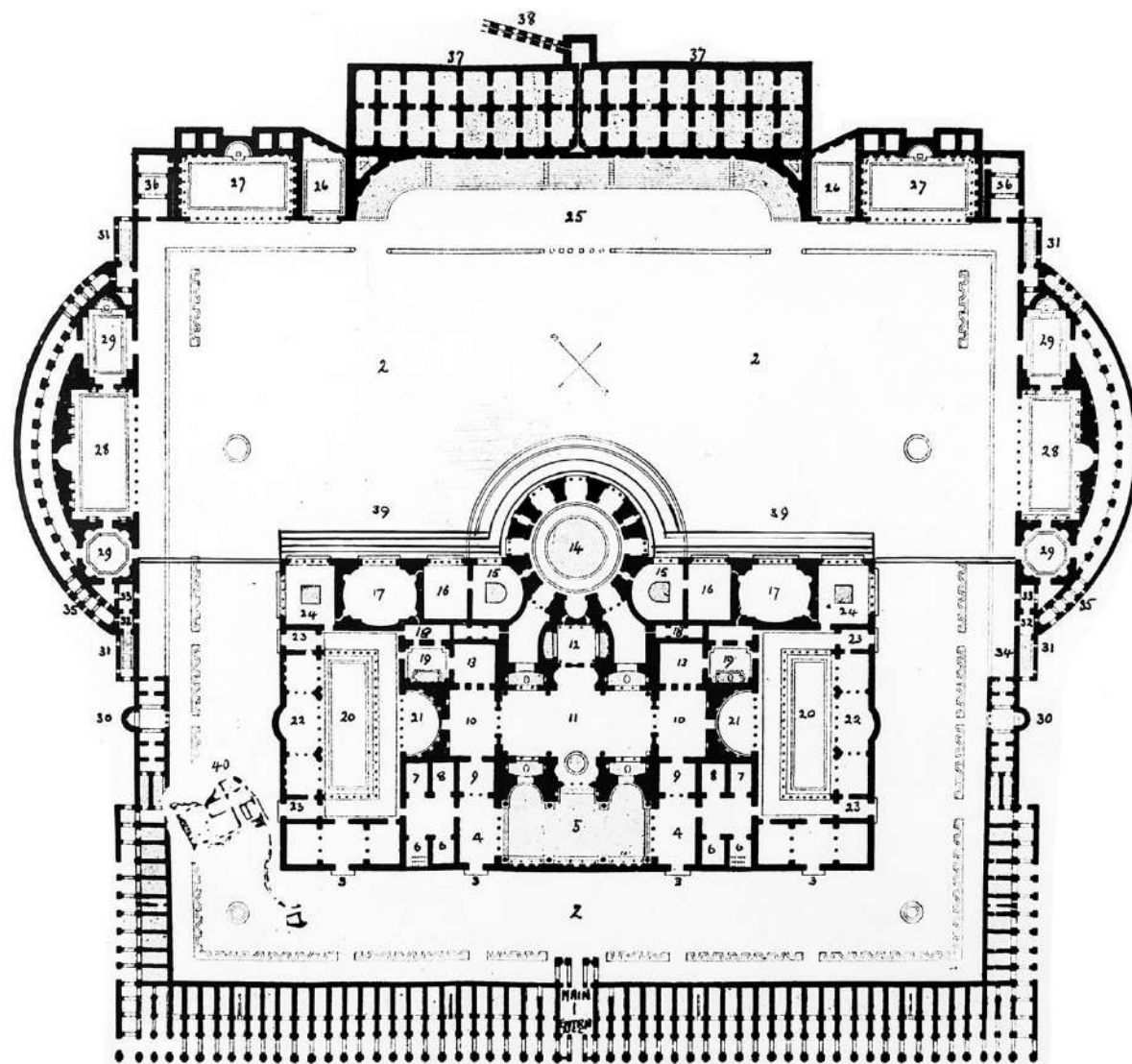
12. ROM: PANTHEON.

Noile tipuri de clădiri devin modele reinterpretate în arhitectura care a urmat

THE THERMAE OF CARACALLA

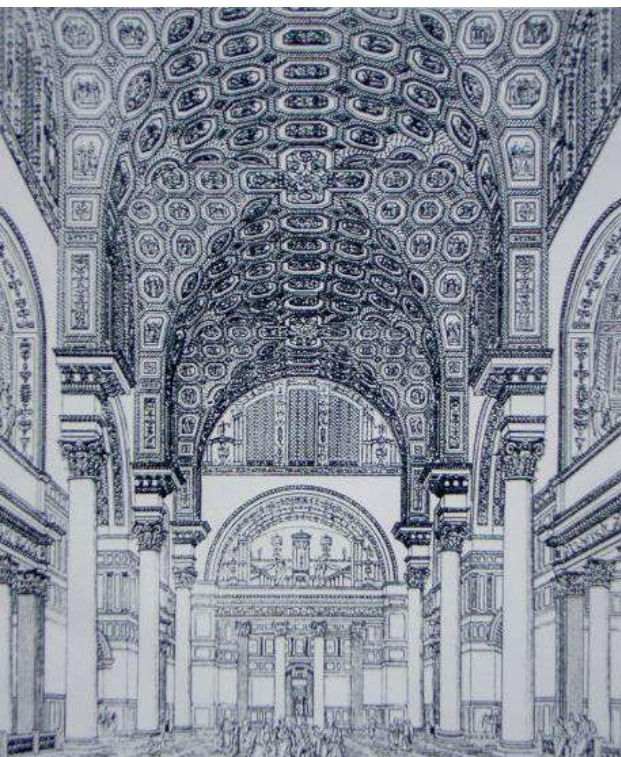
ROME.

PRINCIPAL FAÇADE.

1. Main Entrance.
2. The Great Court.
3. Four Entrances.
4. Vestibules of the Frigidarium.
5. Frigidarium.
6. Apodyterium - undressing rooms.
7. Conisterium - sand for wrestlers.
8. Eleotesium - oiling room.
9. Conversation Halls.
10. Halls for wrestlers and spectators.
11. Sphaeristerium - Grand Hall of Tepidarium.
12. 2nd Tepidarium - vestibule of Tepidarium.
13. Courts for the bath service.
14. Calidarium.
15. Halls of Transition (Calidarium - Tepidarium).
16. Halls of Transition (Tepidarium - Frigidarium).
17. Uncovered halls for athletics.
18. Small warm rooms, leading to -
19. Sudatorium - hall for inducing perspiration.
20. Peristyles (Palestree) wrestlers, gym, etc.
21. Exedrae. Philosophers, rhetoricians, scholars.
22. Ephebeum - for beginners at gym.
23. Four secondary entrances.
24. Lutron - cold baths for those using -
25. Xystum - open space for running, gym, etc.
26. Uncovered halls for use of Xystum.
27. Library halls; one for Greek; one Latin.
28. Palaestrae - uncovered gymnastic games.
29. Halls for academic discussion.
30. Exedrae - Philosophers meeting places.
31. Staircase to next floor.
32. Vestibule.
33. Conisterium - sand for wrestlers.
34. Mithraeum - Temple to God Mithras.
35. Porticoes for gymnastic teachers.
36. Two staircases.
37. Two storied reservoir.
38. Large aqueduct.
39. Subterranean galleries for summer promenades.
40. House of Asinius Pollio.

Termele lui Caracalla, sec III d.C.

Roma antică — Vitruvius

1. Compoziția edificiilor constă în simetrie, de ale cărei raporturi arhitecții trebuie să țină seama cu multă grijă.

Simetria de naște din proporție, care pe grecește e numită ἀναλογία.

2. Proporția este subordonarea la un modul, în părți alicote, a membrilor unei lucrări și a lucrării în ansamblu. De aici rezultă raportul simetriilor.

3. Într-adevăr, nici un edificiu nu poate fi în mod rațional compus fără simetrie și proporție, ci numai dacă membrele sale se găsesc într-un raport bine chibzuit, așa cum e cazul și cu un om bine făcut.

Vitruvius, *Despre arhitectură*, III, 1, Capitolul I *De unde provin simetriile în edificiile sacre*
trad. G.M. Cantacuzino, Editura Academiei RPR, 1964

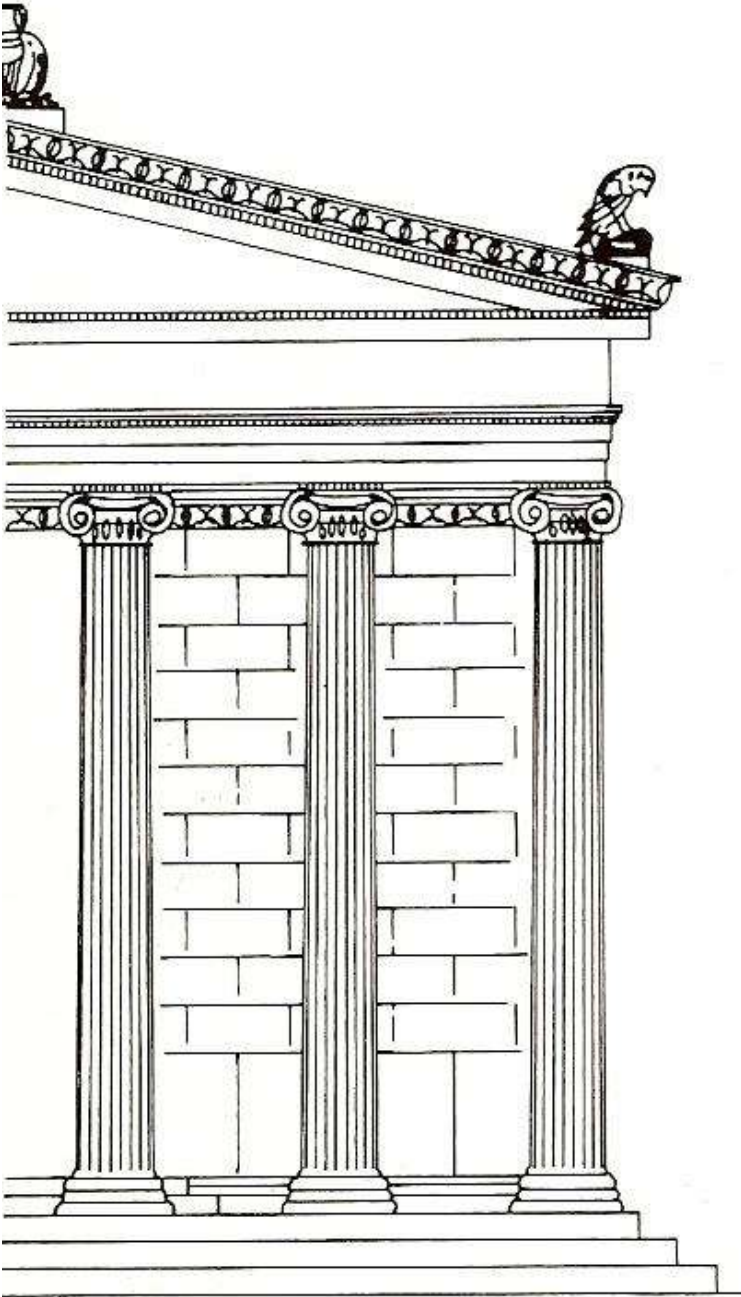
Roma antică — Vitruvius

6. Dorind să ridice coloane în acel templu, dar neavând reguli pentru simetria lor și căutând un mod prin care să le facă apte să suporte o sarcină și, de asemenea, de o frumusețe satisfăcătoare a aspectului, ei au măsurat amprenta piciorului unui bărbat și au comparat-o cu înălțimea sa. După ce au constatat că, la un bărbat, piciorul reprezintă o șesime din înălțime, au aplicat același principiu coloanei și au ridicat arborele, inclusiv capitelul, la o înălțime de șase ori mai mare decât grosimea de la baza sa. Astfel, coloana dorică, utilizată în construcții, a început să prezinte proporțiile, forța și frumusețea corpului unui bărbat.

7. La fel și mai târziu, când au dorit să construiască un templu pentru Diana într-un nou stil de frumusețe, au tradus aceste urme de pași în termeni caracteristici slăbiciunii femeilor și astfel au realizat mai întâi o coloană a cărei grosime era de numai o optime din înălțimea sa, astfel încât să aibă un aspect mai înalt. La picior au înlocuit baza cu un pantof; în capitel au așezat volutele, atârând în dreapta și în stânga ca niște bucle buclate, și au împodobit fața cu cymatia și cu festoane de fructe aranjate în loc de păr, în timp ce au adus flautele de-a lungul întregului arbore, căzând ca faldurile din robele purtate de matroane. Astfel, în inventarea celor două tipuri diferite de coloane, ei au împrumutat frumusețea bărbătească, goală și fără ornamente, pentru unul, iar pentru celălalt delicatețea, ornamentele și proporțiile caracteristice femeilor.

8. Este adevărat că posteritatea, care a progresat în ceea ce privește rafinamentul și delicatețea sentimentelor și a găsit plăcere în proporții mai subțiri, a stabilit șapte diametre ale grosimii ca înălțime a coloanei dorice și nouă ca înălțime a coloanei ionice. Cu toate acestea, ionienii au dat naștere ordinului care, prin urmare, este numit ionic. Al treilea ordin, numit corintic, este o imitație a slăbiciunii unei fecioare; deoarece contururile și membrele fecioarelor, fiind mai subțiri din cauza vârstei lor fragede, permit efecte mai frumoase în materie de ornamente.

Limbajul clasic – o revoluție formală

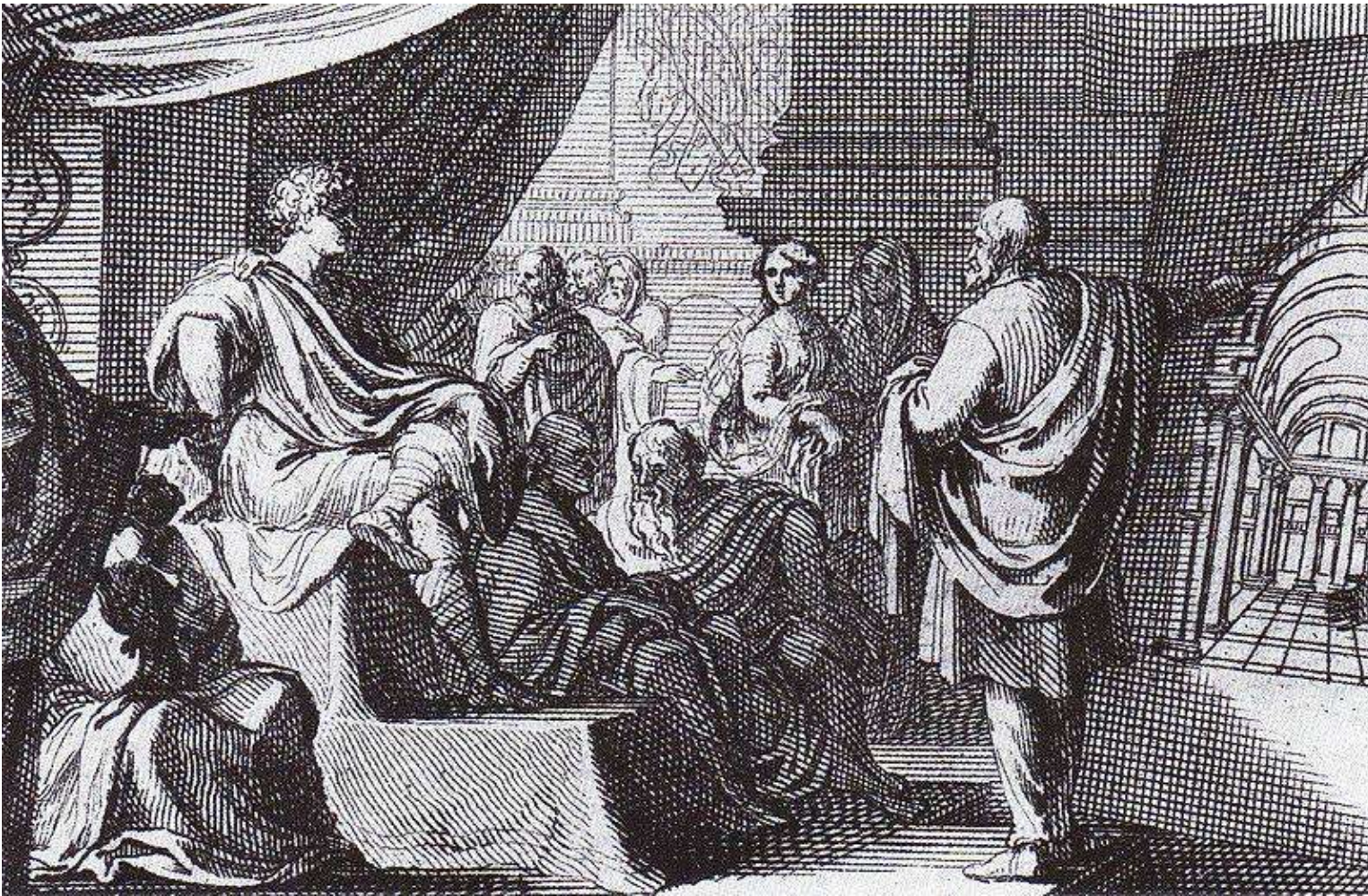
O 'uniformă' purtată de anumite categorii de clădiri, recognoscibilă după elementele formale care au fost folosite mai întâi în lumea 'clasică' a Greciei și Romei antice.

John Summerson, *The Classical Language of Architecture*,
London, Methuen, 1964

Limbajul clasic – o revoluție formală

Tratatul lui Vitruviu aduce în teoria arhitecturii proba supunerii “proiectării” unui adevăr estetic “transcendent”, prin folosirea “ordinelor”:

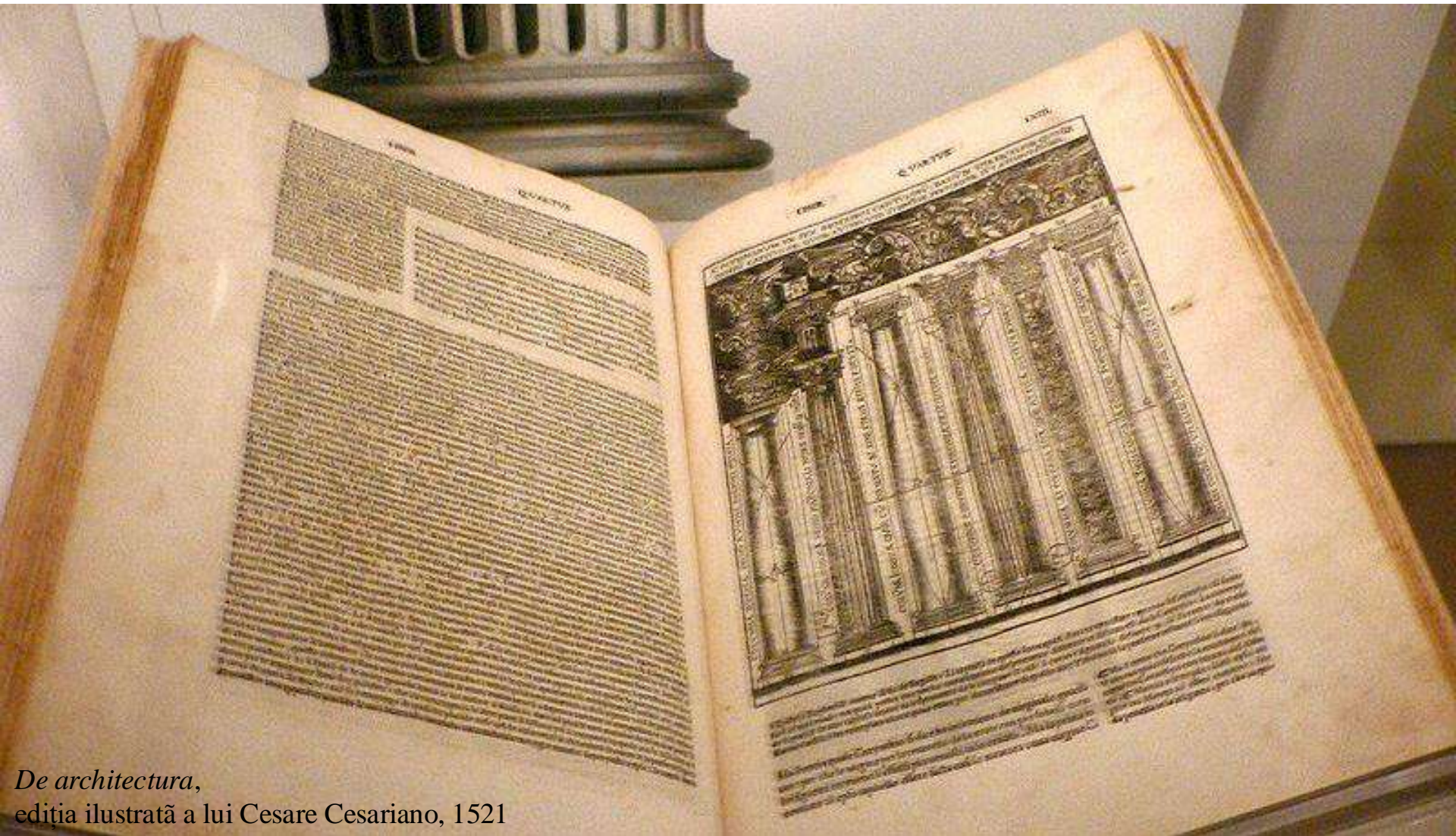
Am scris reguli precise, pentru ca, cercetându-le [tu, Caesar], să poți cunoaște prin tine însuși însușirile lucrurilor făcute până aici și ale celor viitoare; căci în aceste cărți am dat la iveală toate regulile meșteșugului. (I, Pref., 5)

Vitruviu prezentând
De architectura lui
Augustus, 1654

Limbajul clasic – o “revoluție profesională”

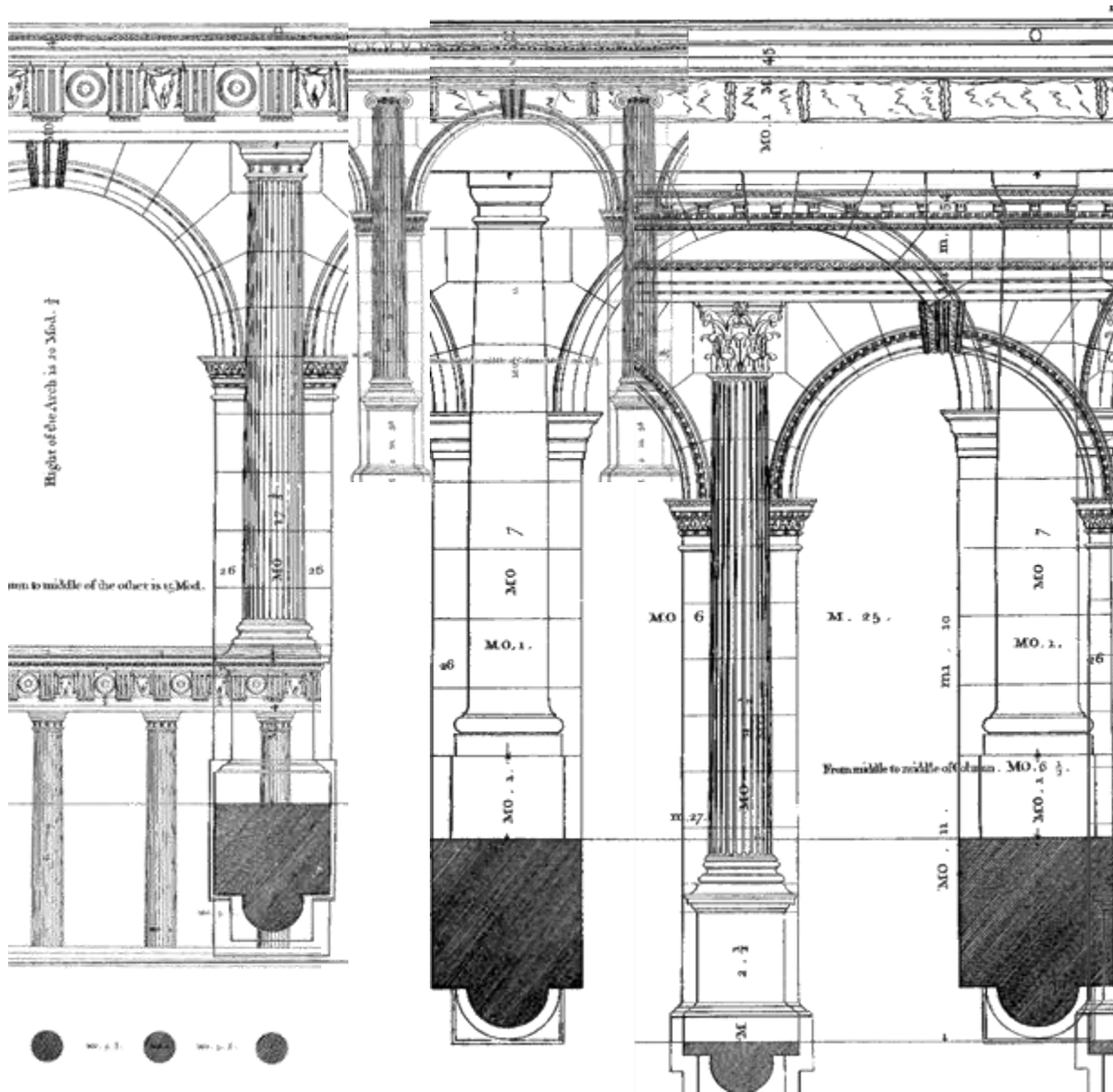
De aici sunt transmise în discursul ulterior de arhitectură indicațiile despre legile proporțiilor (fără să fie însă perfect explicitate), definiția arhitecturii ca știință/cunoaștere a modului lor de folosire, interpretarea antropomorfică a ordinelor antice și afirmarea demnității arhitectului creator

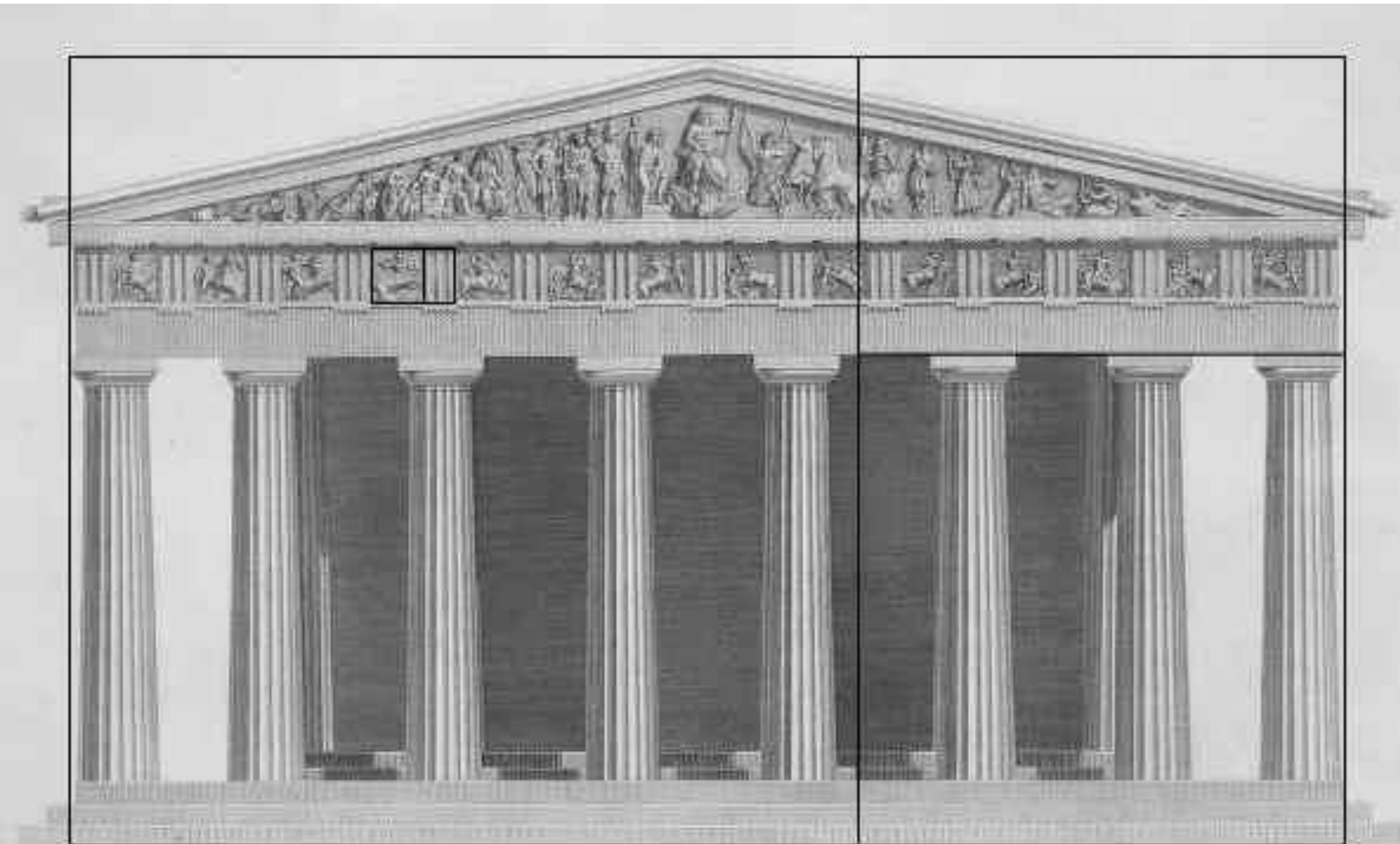
De architectura,
ediția ilustrată a lui Cesare Cesariano, 1521

Un sistem internațional de referință

edificiile grecești și romane capătă un prestigiu care le instituie într-un sistem internațional de referință deosebit de durabil

Toate acestea explică
lunga posteritate a ordinelor clasice

Repertoriul expresiv

- este creat în antichitatea greacă și îmbogățit de romani
- este reluat în Renaștere și teoretizat, *codificat*,
- devine normă a “bunei arhitecturi” și a “bunului gust”
- este permanent prelucrat până în sec. 19

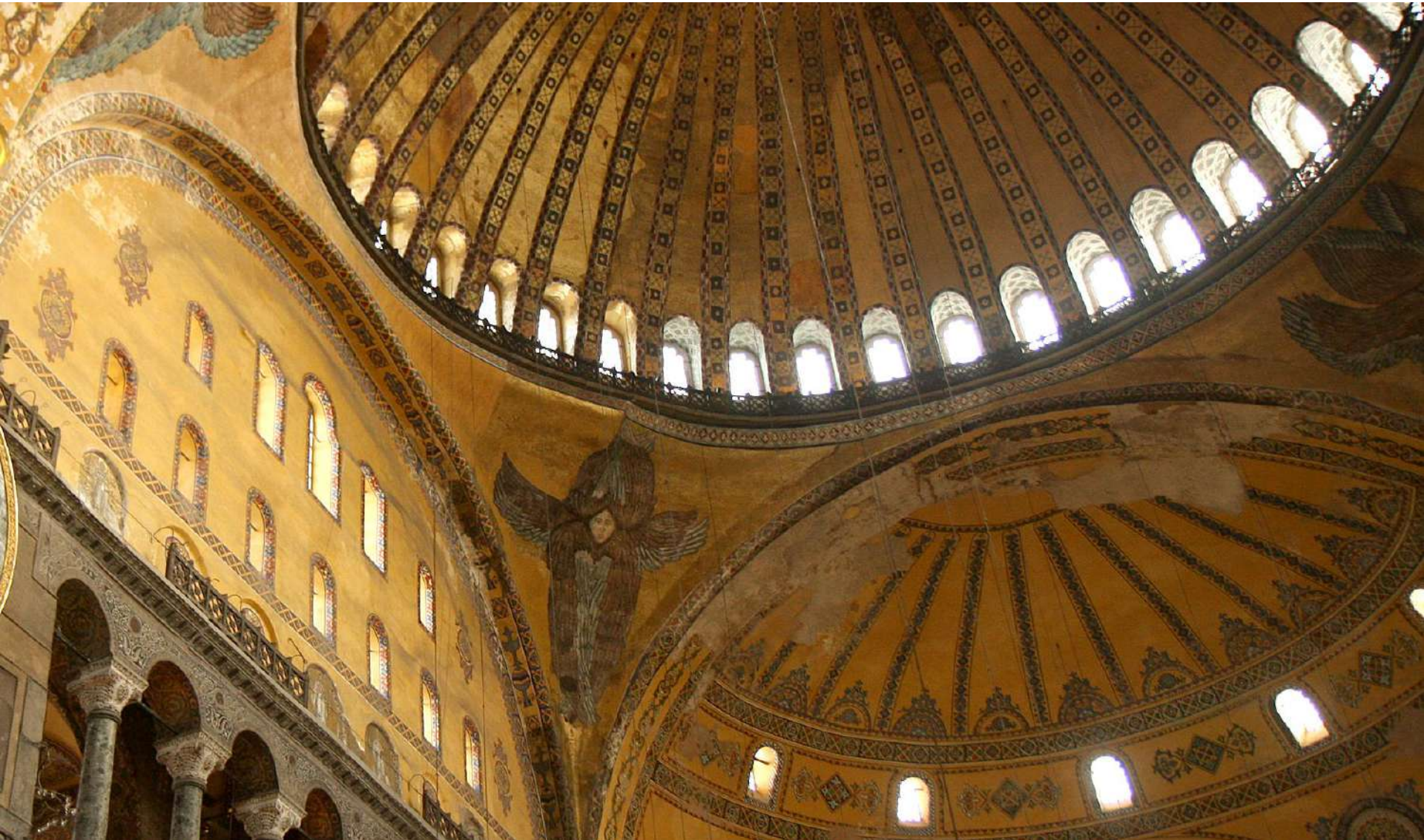
Limbajul clasic compus din *vocabularul* formal al ordinelor clasice și *sintaxa/gramatica* (sistem de reguli de punere împreună); se bazează pe reguli proporționale, teoretizate încă din Antichitate și adaptate diverselor scheme distributive, în funcție de tipul de clădire și ținând cont de sistemele constructive folosite

Durabilitatea acestui “mod de a proiecta” se bazează pe forța suportului metafizic, care îi conferă “garanția frumosului”.

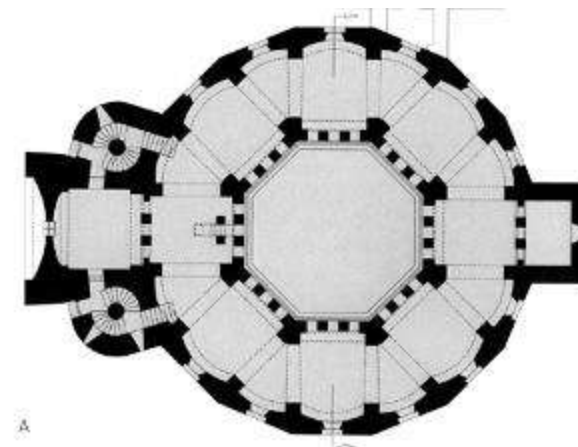
Tradiția clasică “se tulbură” spre sfârșitul Imperiului Roman

Marile spații boltite vor deschide calea arhitecturii bizantine, pătrunsă de alt spirit decât clasicitatea greco-romană — mistica creștină și spiritualitatea ei

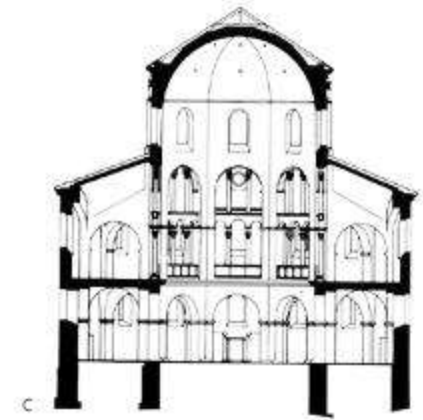
Hagia Sophia, Constantinopol/Istanbul, 537 (Isidorus din Milet & Anthemius of Tralles)

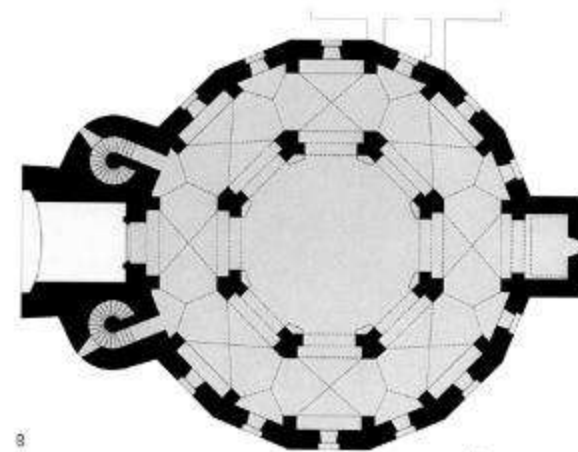
Ieșire din inteligibilitatea “gramaticii clasice” și căutarea altor tipuri de expresii arhitecturale

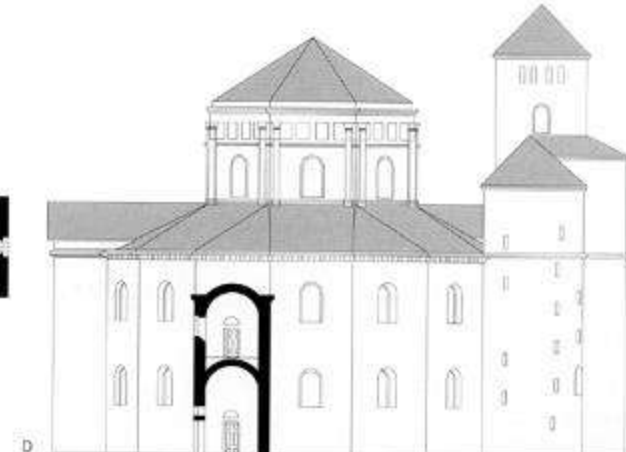
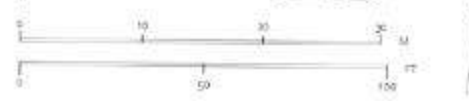
A

C

B

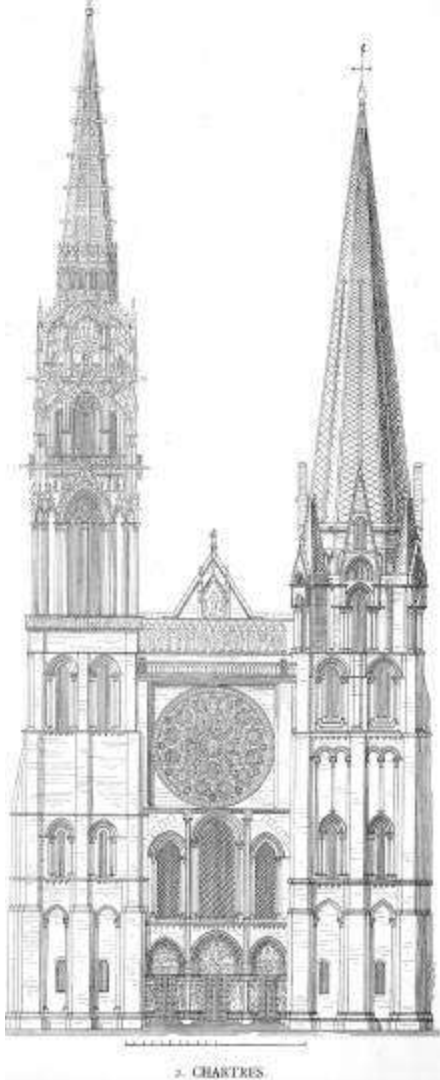

D

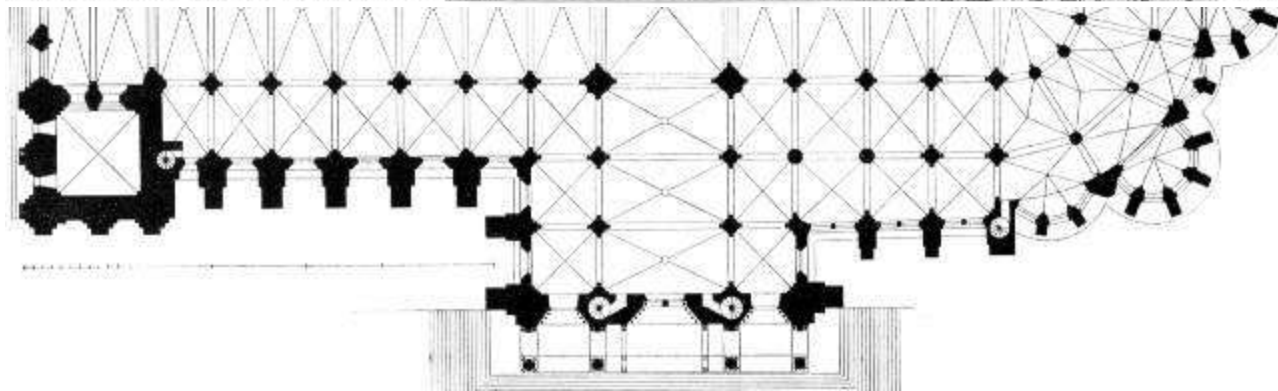
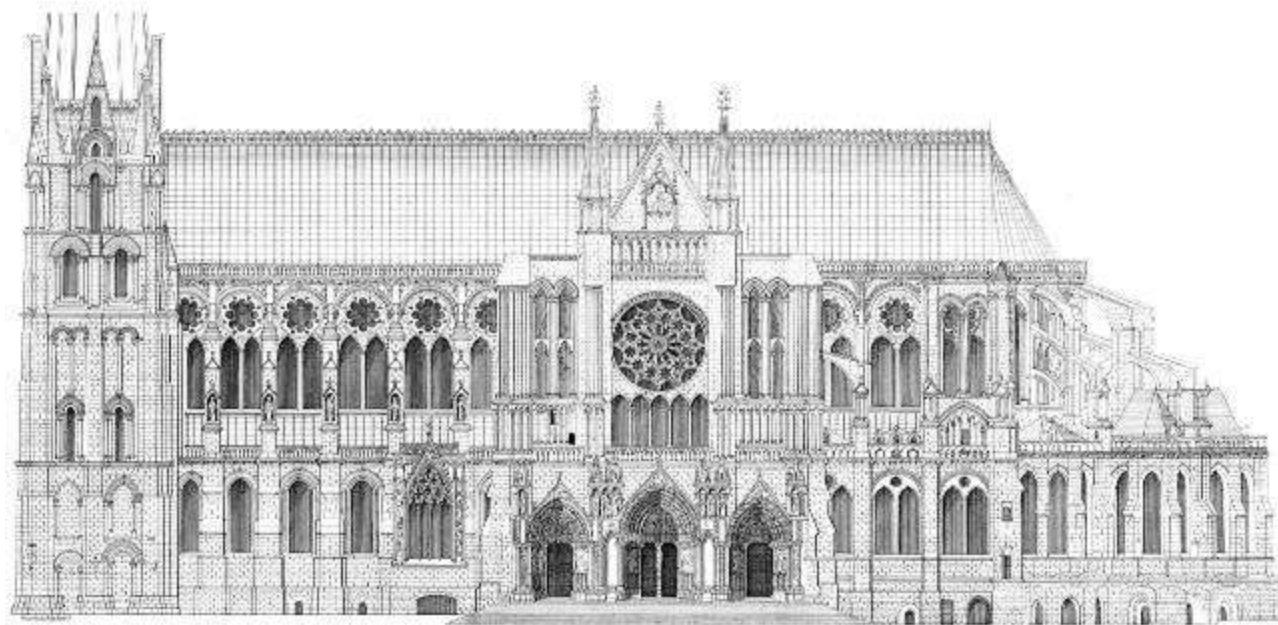
San Vitale, Ravenna, 526-547

În vestul Europei, interludiul romanic și gotic

o sinteză, în afara limbajul clasic, a moștenirii constructive romane
cu tradiția constructivă germanică sub spiritul creștinismului

2. CHARTRES

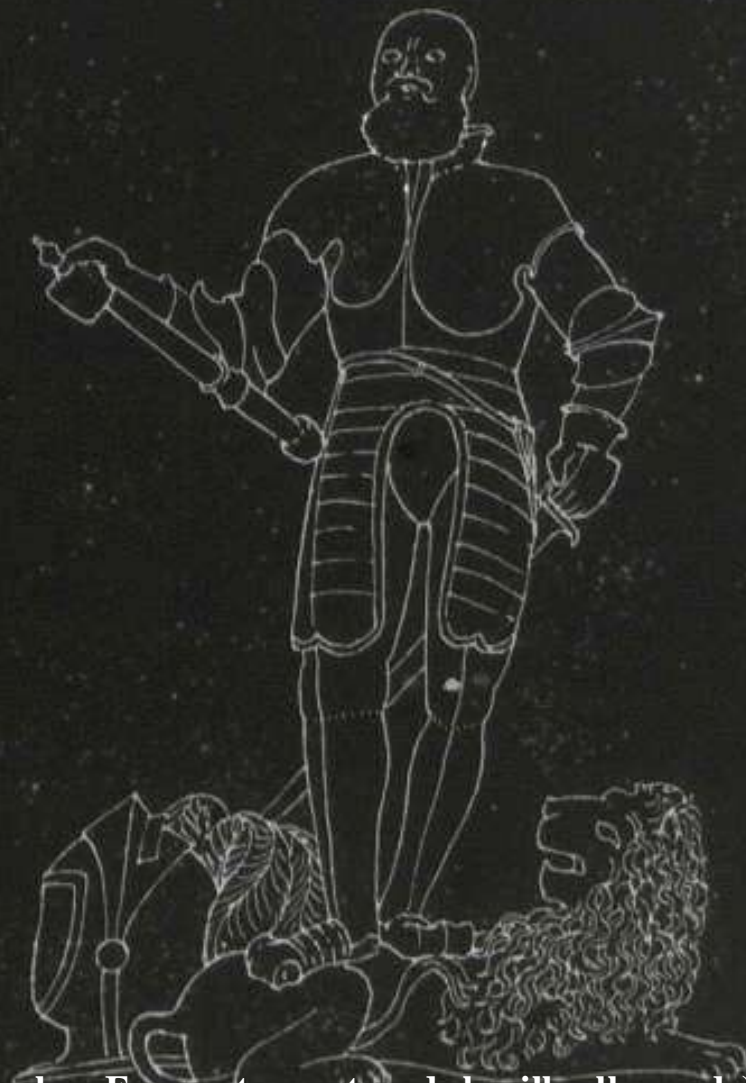

după interludiul romanic și gotic...

Renașterea și renașterea limbajului clasic

- “omul iese din rând”, din disciplina egalității creștin-medievale;
- se rup “barierele” spiritualității medievale și se instituie în proiectare alte “bariere”/alte criterii
- revenirea la limbajul clasic

Pietre tombale : cavaleri din Evul Mediu si din Renastere (Karl Gruber, *Forme et caractere de la ville allemande*)

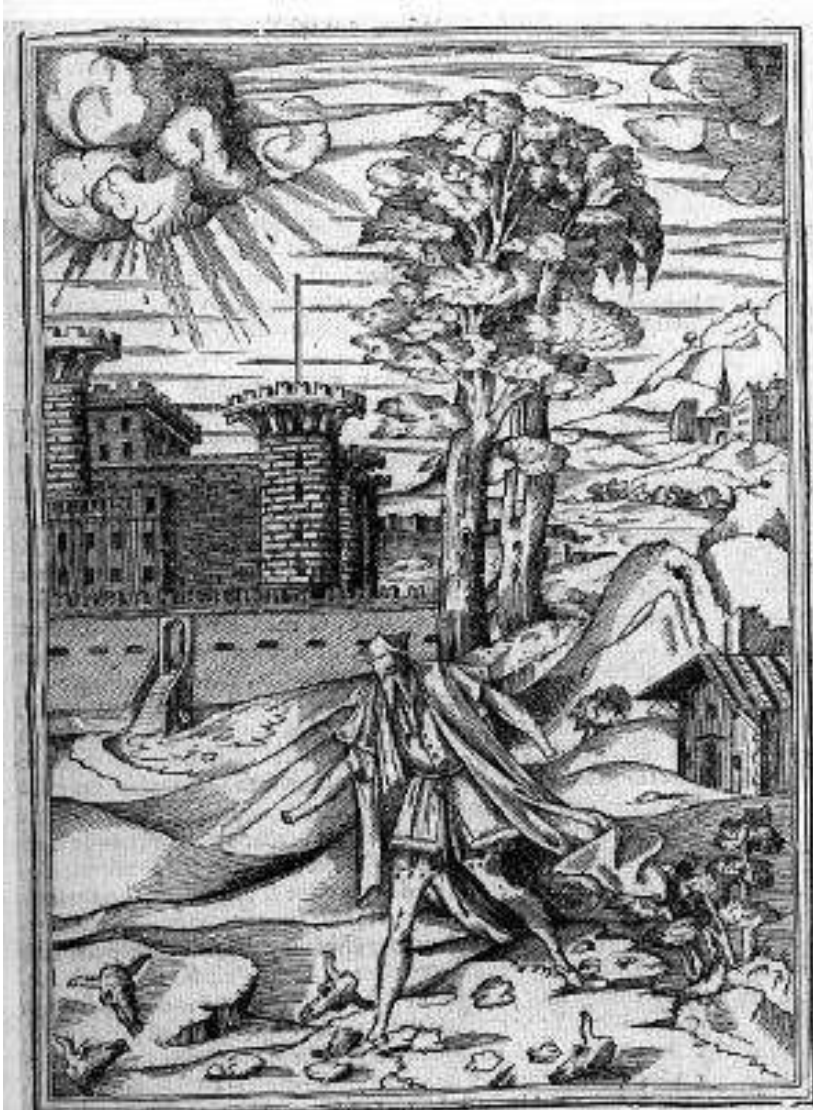
Renășterea

începe și aprecierea statutului arhitectului și a arhitecturii ca artă

Renășterea

- se restabilește gramatica antichității ca disciplină universală, aplicabilă oricărui proiect arhitectural demn de acest nume.
- arhitectul trebuie să o cunoască pentru a practica o arta liberală

Philibert de l'Orme (c.1517-c.1570) Alegoria raului si bunului arhitect

Arhitectura ca artă liberală

Tratatul lui Vitruviu este recitat într-o nouă cheie, alături de Platon, Horațiu, Cicero, Lucrețiu... (Poggio Bracciolini, după 1415)

El transmite discursul anticilor despre un adevăr estetic care se bazează pe analogia cu o ordine armonică “superioară”.

Aici se găsesc indicațiile despre legea proporțiilor, definiția arhitecturii ca știință a modului de folosire a proporțiilor, interpretarea antropomorfică a ordinelor antice și afirmația demnității arhitectului.

Toate acestea fac obiectul unei teorii specifice, care îl introduce pe arhitect printre umaniști.

Leon Battista Alberti (1404-1472)

De Re Aedificatoria, 1452

Palazzo Rucellai, Florence

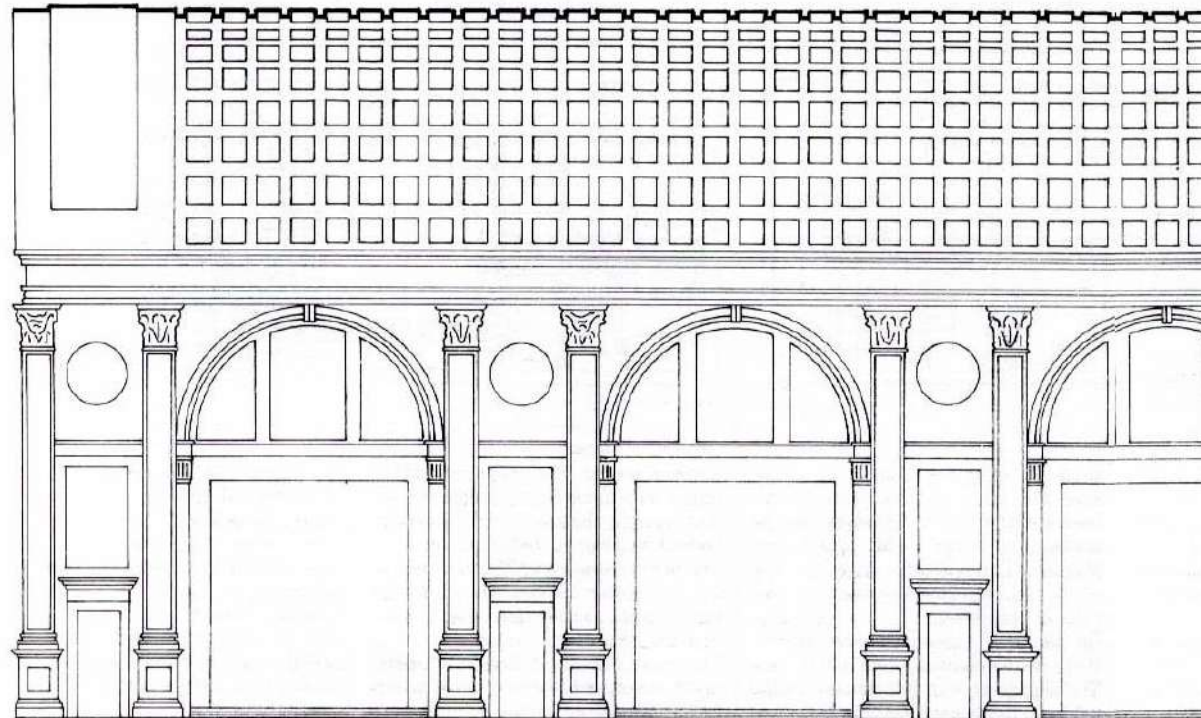
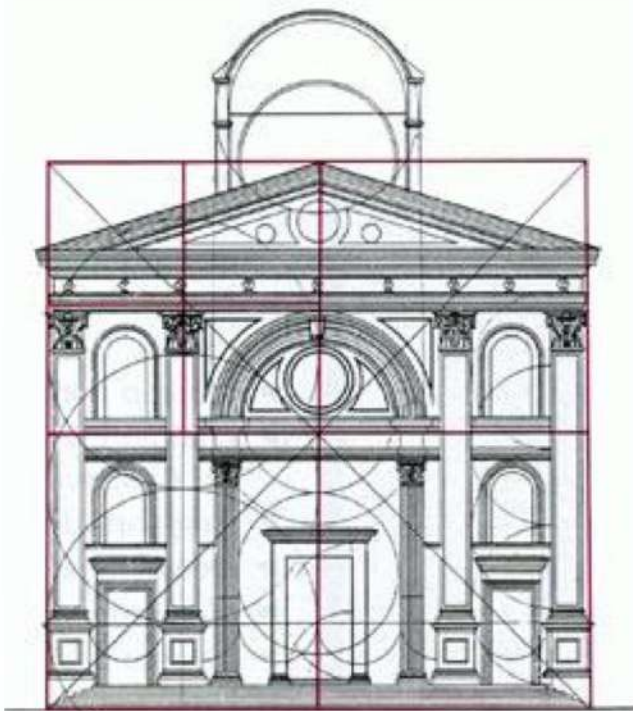
Leon Battista Alberti (1404-1472)

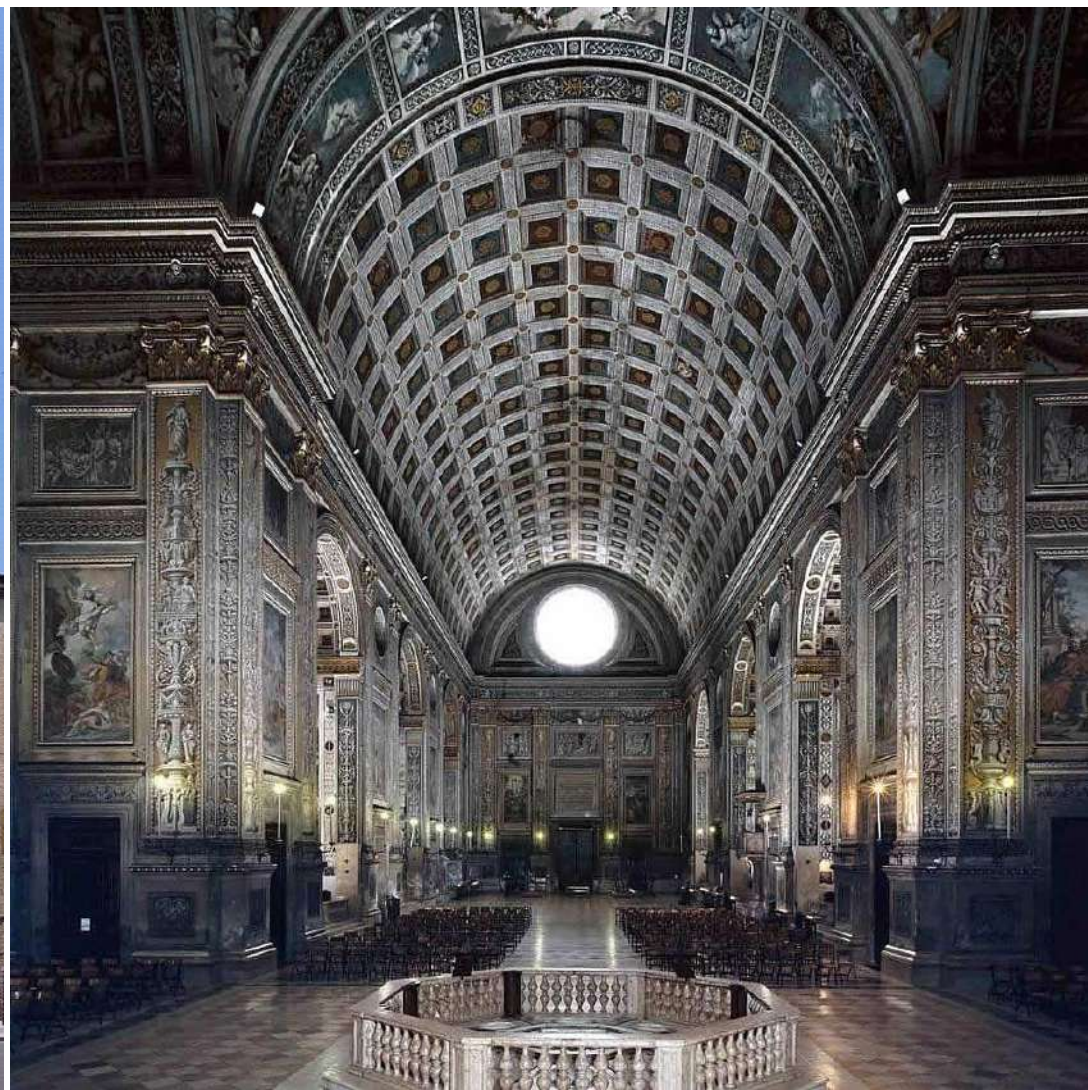
De Re Aedificatoria, 1452

Cunoașterea și folosirea ordinelor în proiecte devine piatra de încercare a arhitectului, instrumentul arhitectural cel mai rafinat din tot ce a existat, încarnarea întregii înțelepciuni antice privind arta de a construi.

În baza observațiilor ruinelor antichității, Alberti consideră că sunt cinci ordine clasice (doric, ionic, corintic, toscan, compozit).

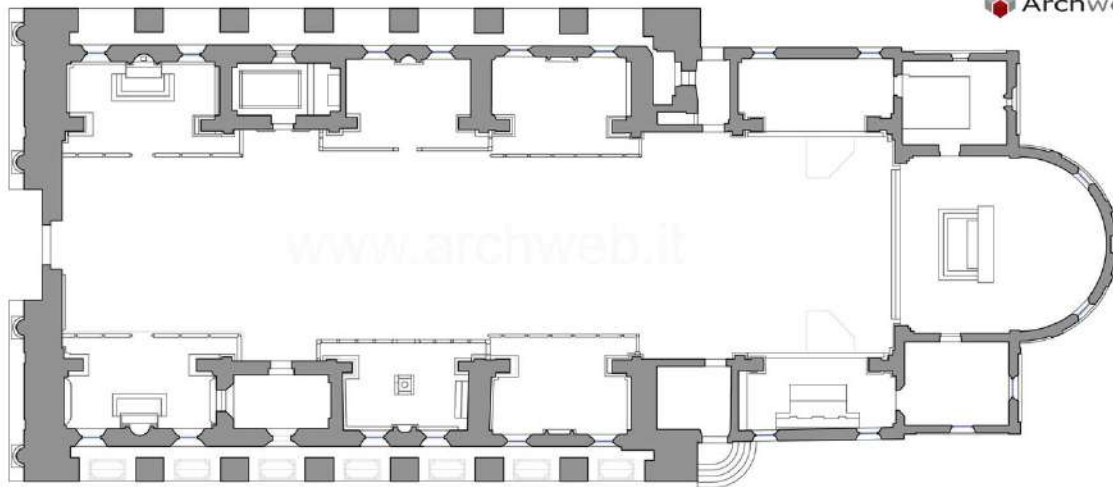
În practică, încearcă să aplice regulile lor (limbajul clasic) “templurilor” creștine (biserici) romanice și gotice și arhitecturii laice → neașteptate probleme de proiectare.

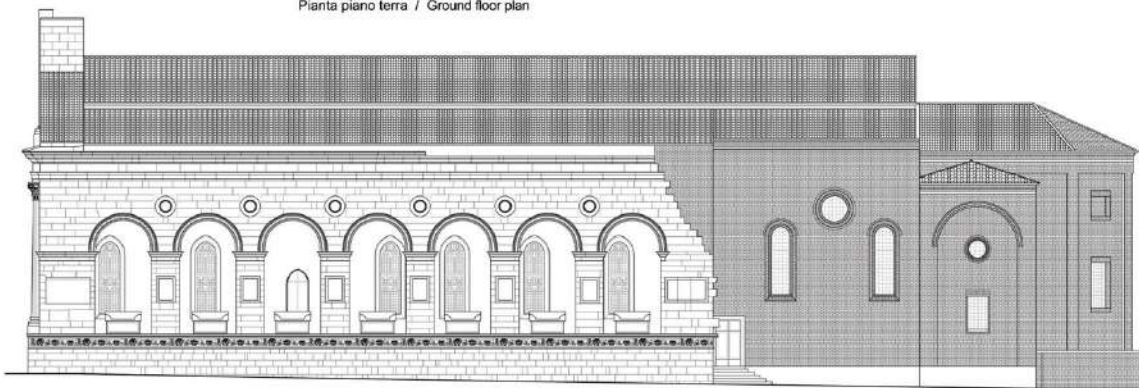

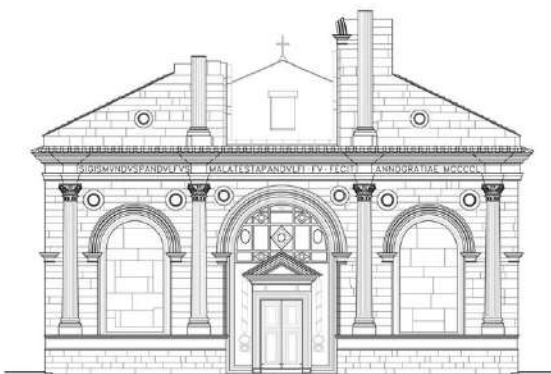
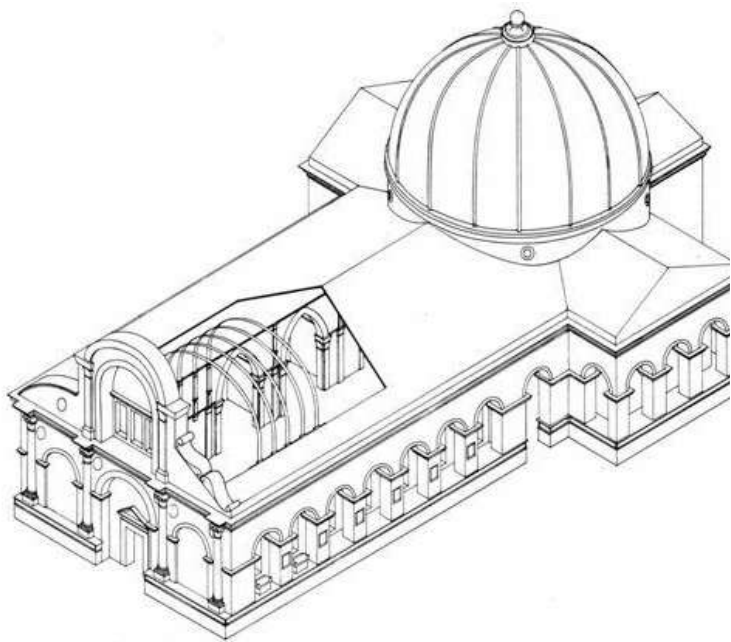
L.B. Alberti, San Francesco da Rimini

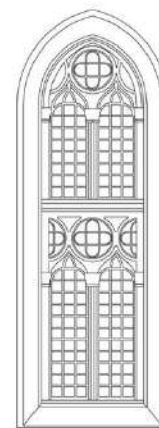
Pianta piano terra / Ground floor plan

Prospetto laterale destro - right side elevation

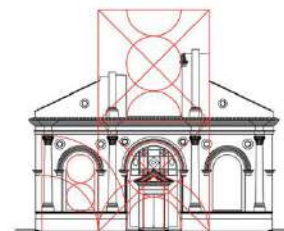
Prospetto anteriore

Finestra tipo scala 1:20

Dettaglio del fregio scala 1:20

Prospetto anteriore con schema delle proporzioni scala 1:200

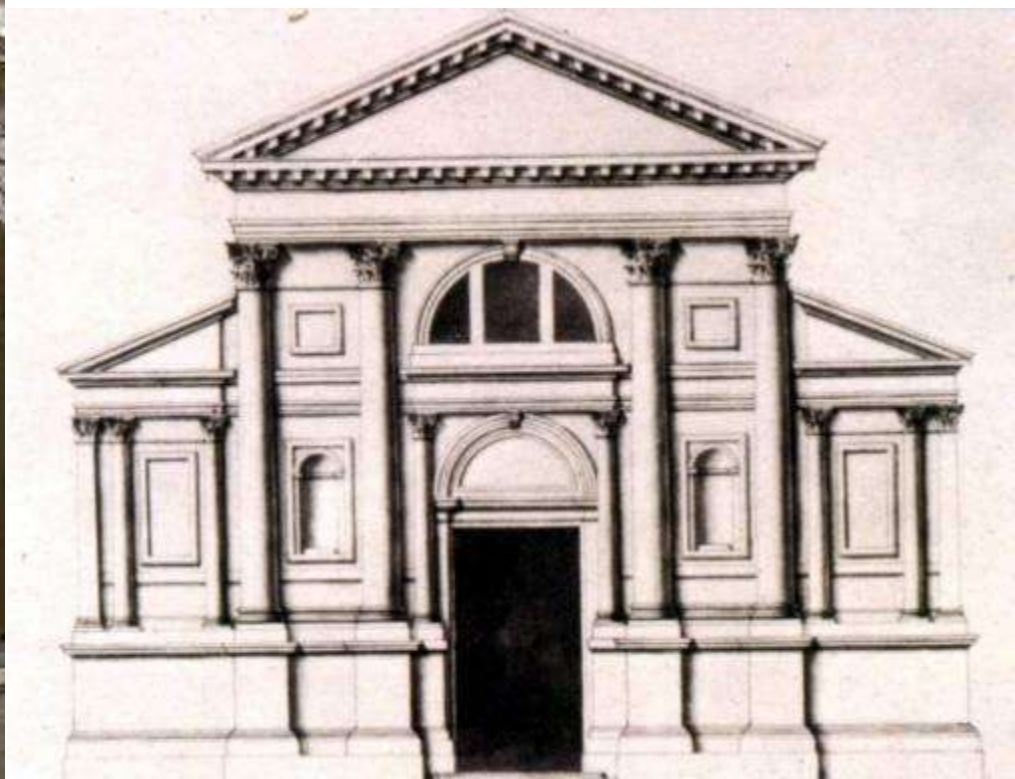

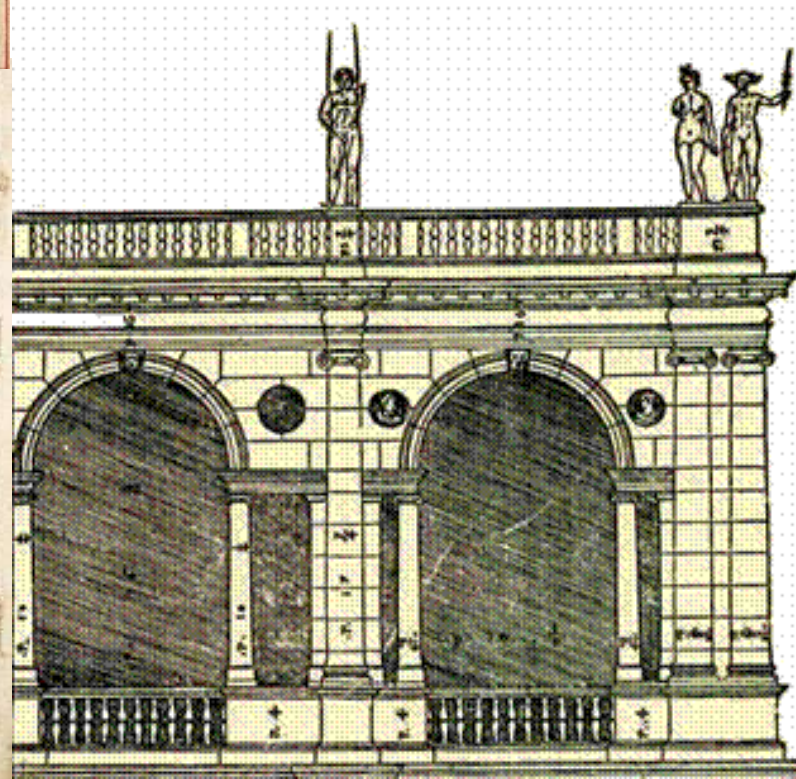
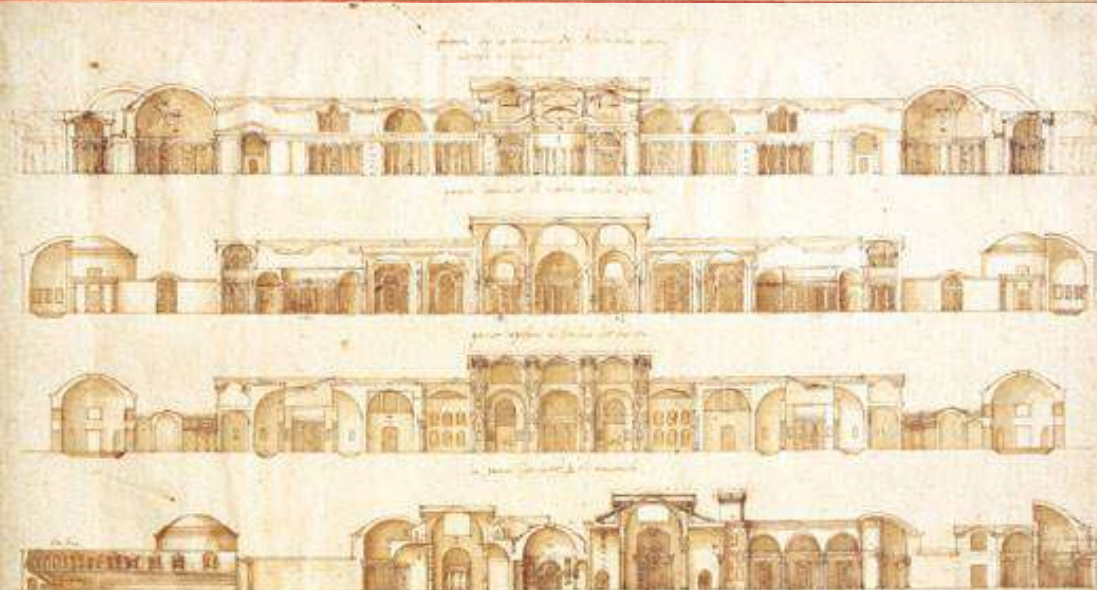
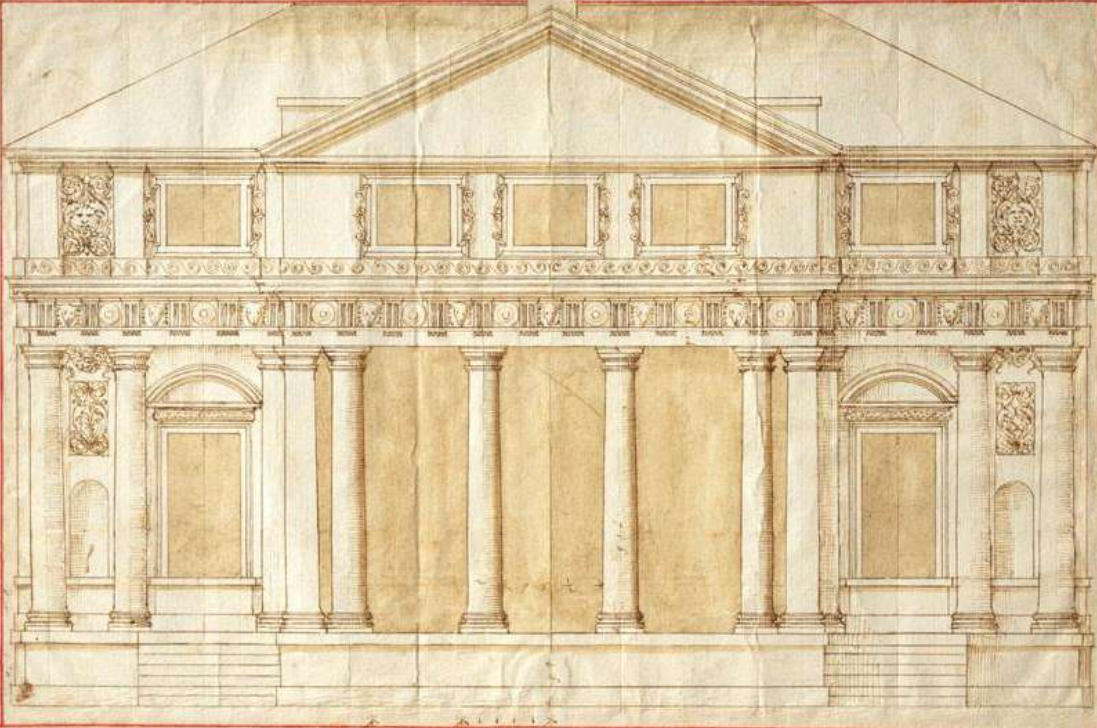
“Prima dată când am fost la Roma, când eram foarte tânăr, i s-a povestit Papei [Iulius al II-lea] despre descoperirea unor statui foarte frumoase într-o podgorie de lângă Santa Maria Maggiore [pe colina Esquillin]. Papa i-a ordonat unuia dintre ofițerii săi să alerge și să-i spună lui Giuliano da Sangallo să meargă să le vadă. Acesta a pornit imediat la drum. Întrucât Michelangelo Buonarroti se găsea mereu la noi acasă, tatăl meu îl chemase și îi încredințase comanda mormântului papei, tatăl meu a vrut să vină și el. M-am alăturat tatălui meu și am plecat. Am coborât până jos, unde erau statuile, când imediat tatăl meu a spus: „Acela este Laocoon, pe care îl menționează Pliniu.” Apoi au săpat groapa mai larg, astfel încât să poată scoate statuia. De îndată ce a fost vizibilă, toată lumea a început să deseneze, în timp ce vorbeau despre lucruri antice, discutând despre cele [statui antice deținute de Medici] din Florența.”

Scrisoare a lui Francesco da Sangallo, citată în Leonard Barkan, *Unearthing the Past: Archaeology and Aesthetics in the Making of Renaissance Culture*, Yale Univ Press, 1999 (p.3).

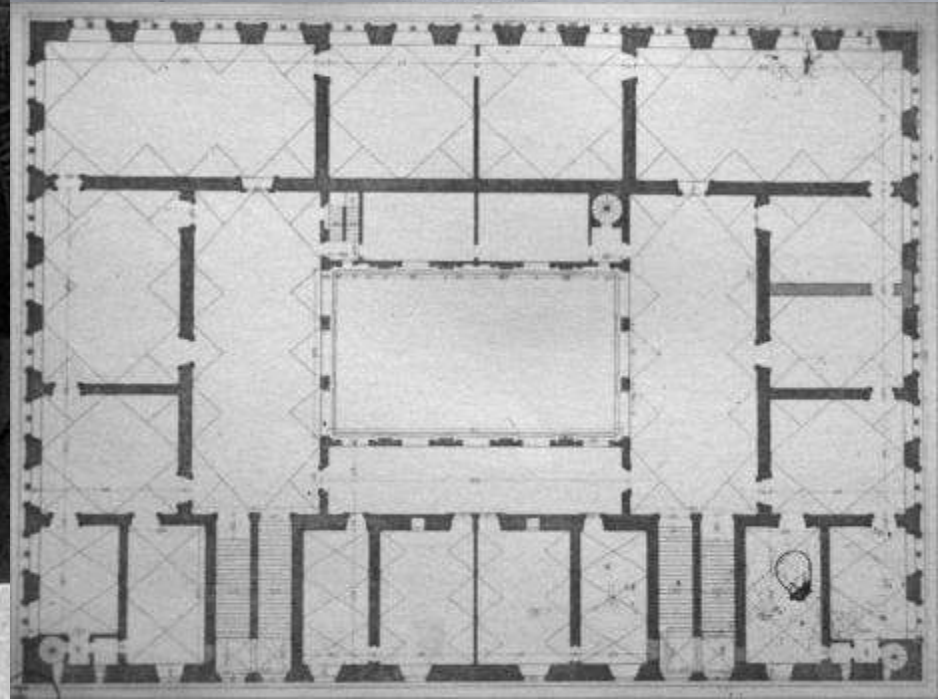
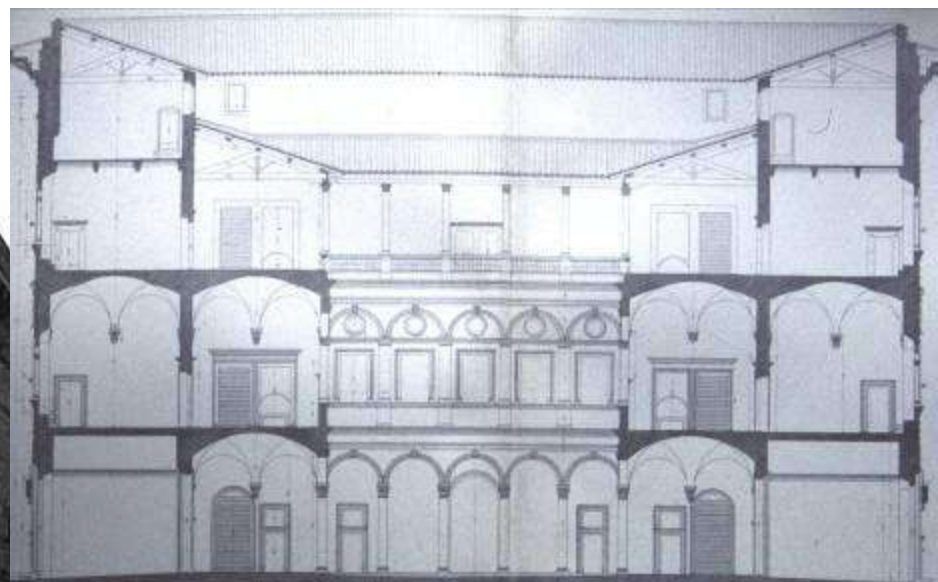
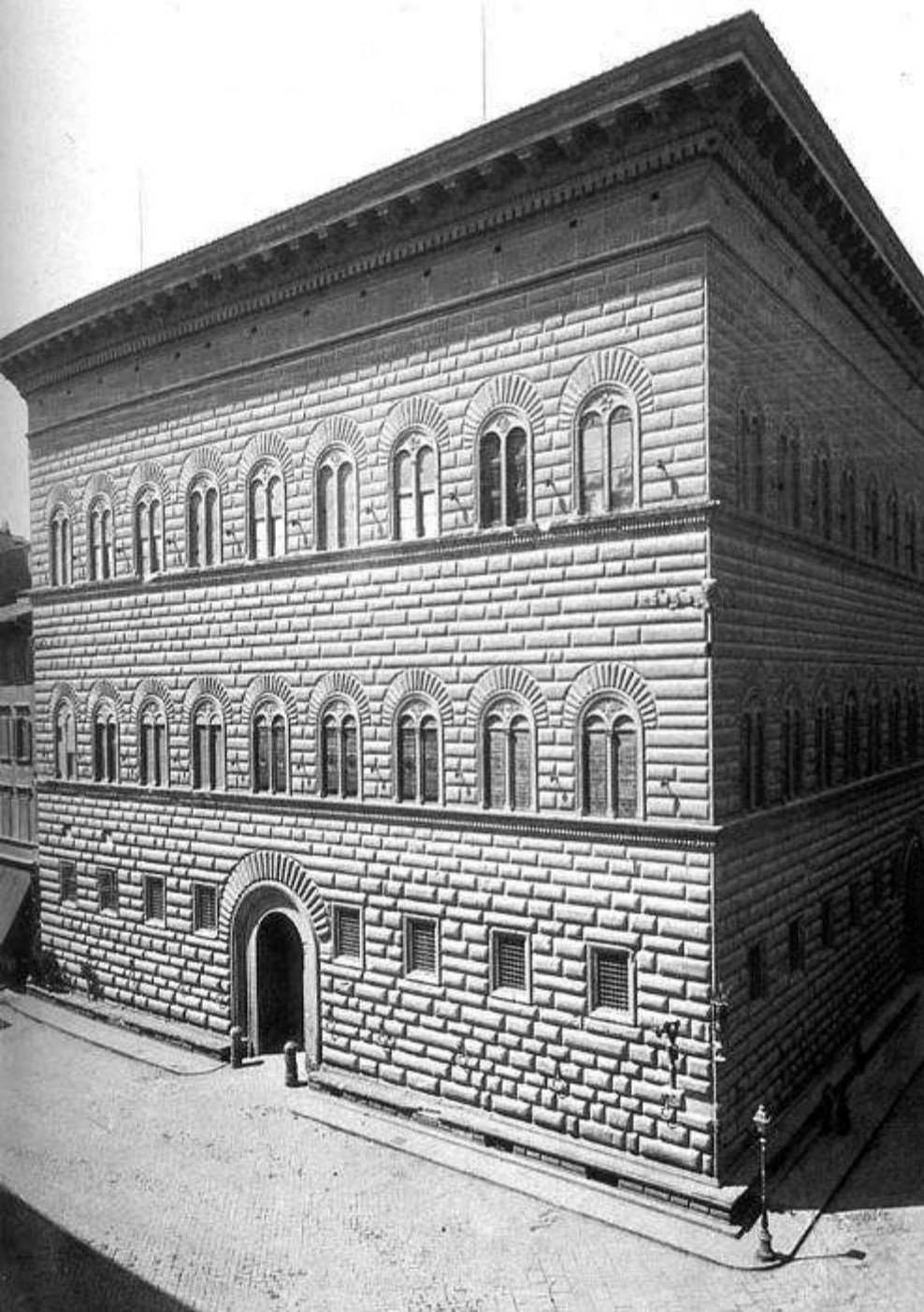

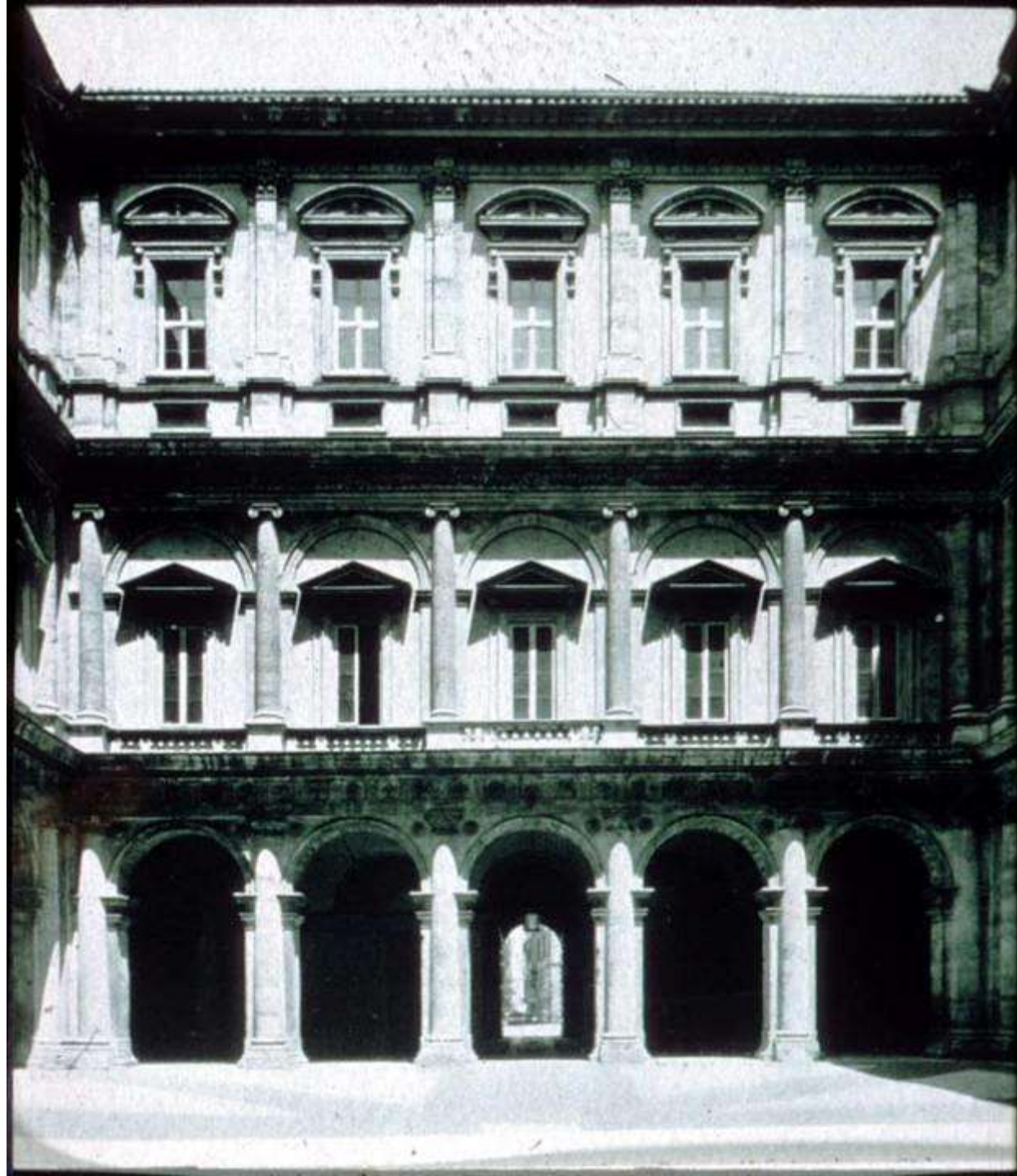
Andrea Palladio, basilica din Vicenza (stanga),
Fatada San Giorgio Maggiore, Venezia (dreapta)

Andrea Palladio, proiect de palat, refacerea termelor lui Diocletian (stanga),
travee palazzo della Ragione, 1560 (dreapta)

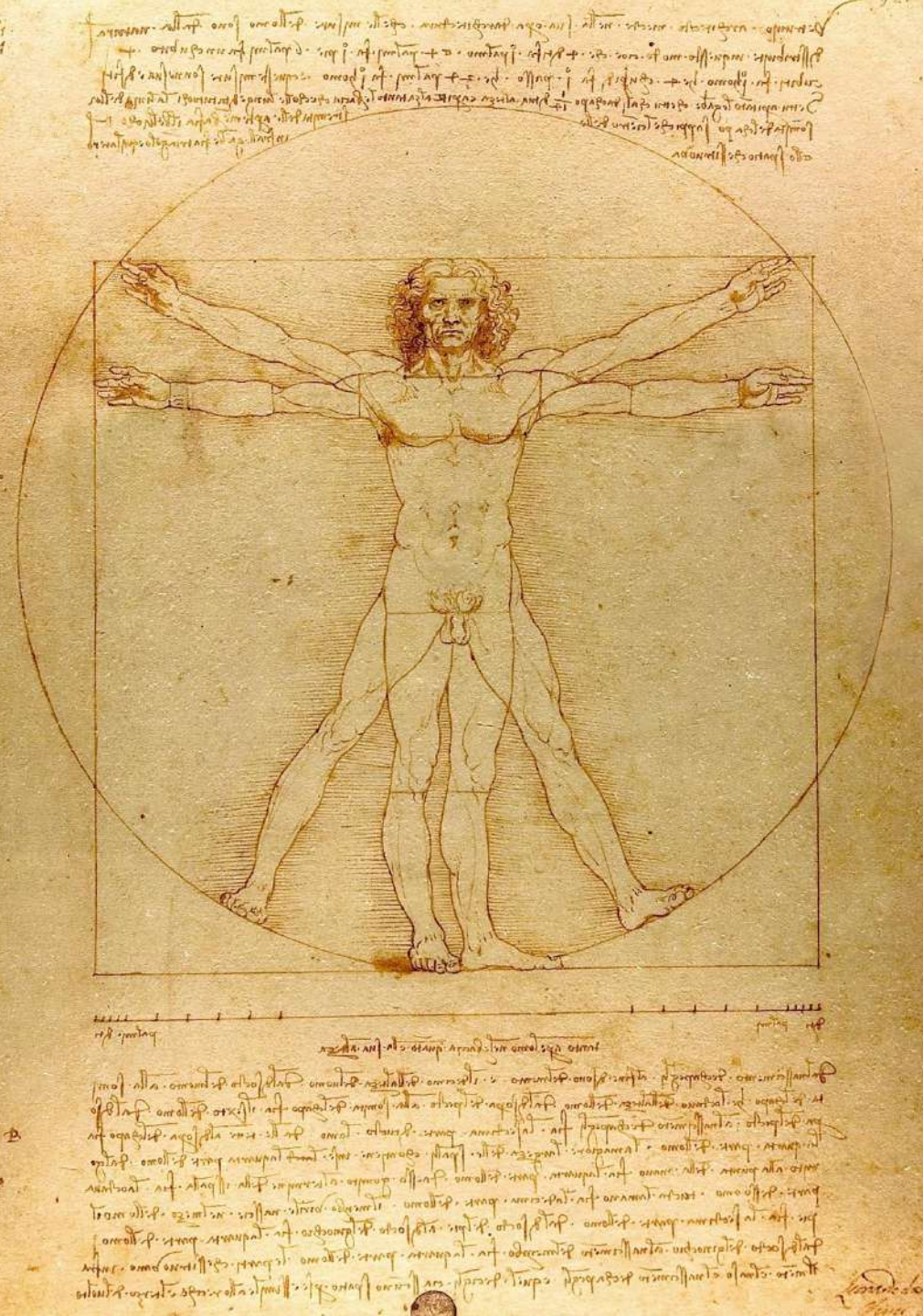

Căutarea proporției ideale cu același suport metafizic

Francesco Giorgio Veneto, Memorandum pentru S. Francesco della Vigna, din Veneția, 1534
(în Rudolph Wittkower, *Architectural Principles in the Age of Humanism*)

Pentru a construi ... cu acele proporții potrivite și armonioase ... aș proceda astfel: aș vrea ca lățimea navei să fie de 9 pași ... ceea ce este pătratul lui 3, număr prim și divin. Lungimea navei, care va fi 27, va avea o triplă proporție, ceea ce duce la o "octavă perfectă" și o "cvintă perfectă". Și această armonie misterioasă este ca atunci când Platon, în Timaios, voia să descrie minunata consonanță a părților și a întregului lumii; el a luat aceasta ca primă fundație a descrierii lui, multiplicând cât de departe ar fi fost necesar aceste aceleași proporții și numere în concordanță cu regulile și consonanțele care o umplu, până când a inclus întreaga lume și fiecare dintre membrele și părțile ei. Noi, fiind doritori să construim biserica, am socotit necesar și foarte potrivit să urmăm acea ordine al carei stăpân și autor este Dumnezeu, cel mai mare arhitect.

Leonardo da Vinci circa 1487
Cosmografia del minor mondo

Căutarea proporției ideale

toți marii arhitecți caută perfecțiunea ordinelor și a proporțiilor lor și o ilustrează prin tratate și proiecte

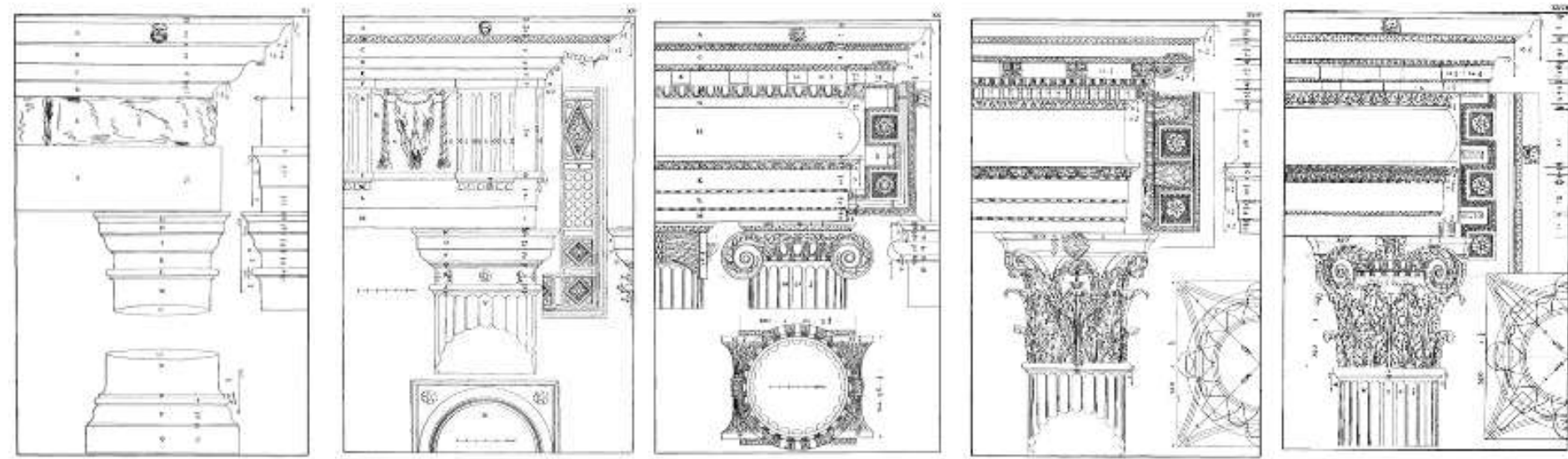
Antonio di Pietro Averlino zis Filarete: *Trattato di architectura*, 1465

Sebastiano Serlio: *I Sette libri dell'architettura*, 1537-51

Giacomo Barozzi da Vignola: *Regola delli cinque ordini d'architettura*, 1562

Andrea Palladio: *I quattro libri dell'architettura*, 1570

Vincenzo Scamozzi: *Dell'Idea dell'Architettura Universale*, 1615

cele cinci ordine clasice, după Andrea Palladio

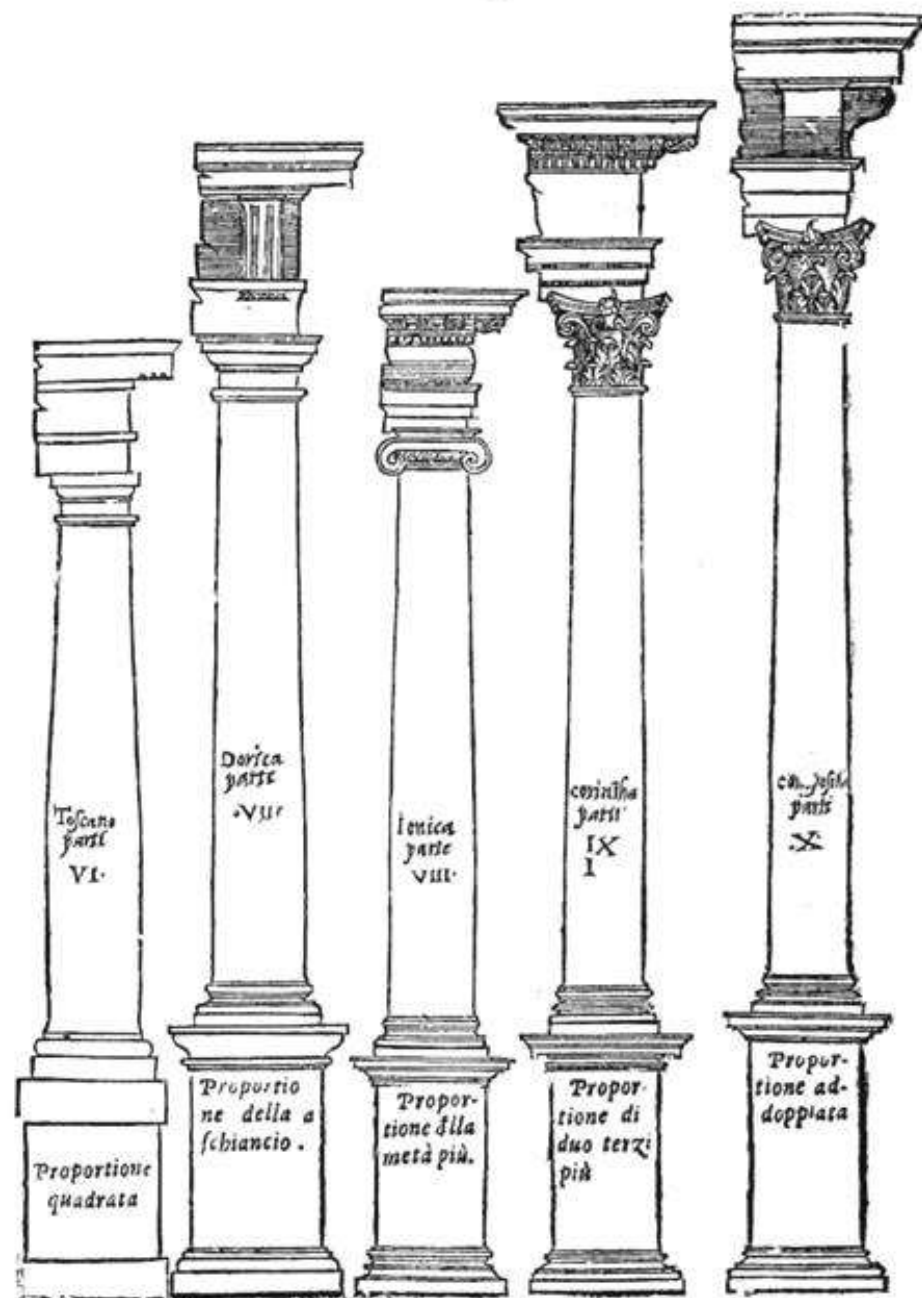
Sebastiano Serlio (1475-1553)

consacră autoritatea canonică a ordinelor antice prin *Sette libri dell'architettura* — prima gramatică ilustrată a Renașterii, foarte folosită și răspândită în Franța, apoi în Germania și zona flamandă, mai târziu în Anglia.

În timp, suportul metafizic al frumosului armonic slăbește, astfel încât căutarea proporției ideale nu se mai adresează ordinii cosmice, ci anticilor (pentru că au transpus-o cel mai bine).

« Citiți-i pe Antici: imitați-i dacă nu puteți imita Natura! »

(*Les Beaux-Arts réduits à un même principe*, abatele Charles Batteux, 1746)

Jacopo Barozzi da Vignola

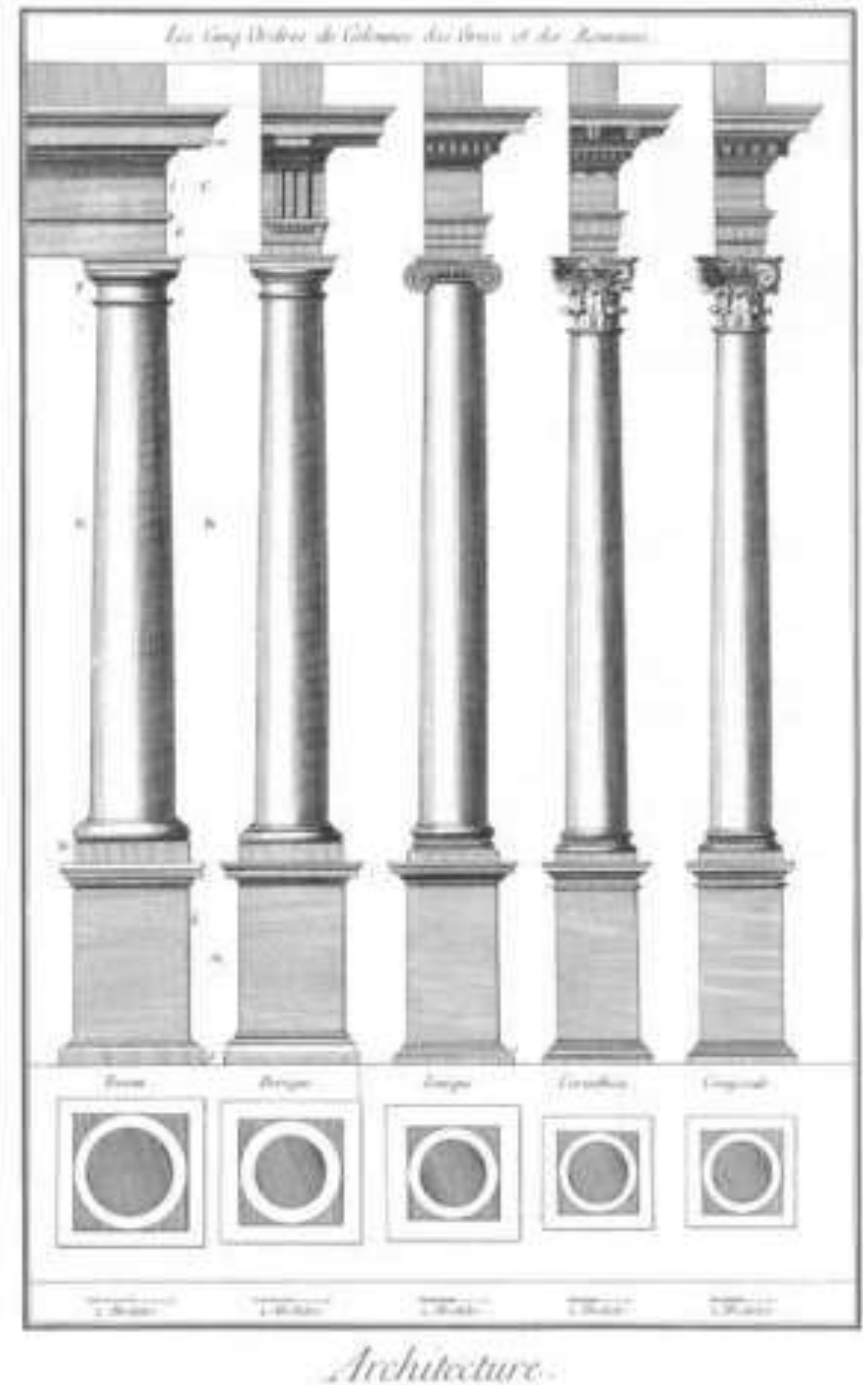
(1507-1573)

Regola delli cinque ordini d'architettura, 1562

Aproape exclusiv desenată, foarte simplă — cea mai tipărită carte de arhitectură.

Se răspândește și se traduce:

*Règles des cinq ordres d'architecture de Vignole /
Revue, augmentées et réduites de grand en petit
par Le Muet*, 1632.

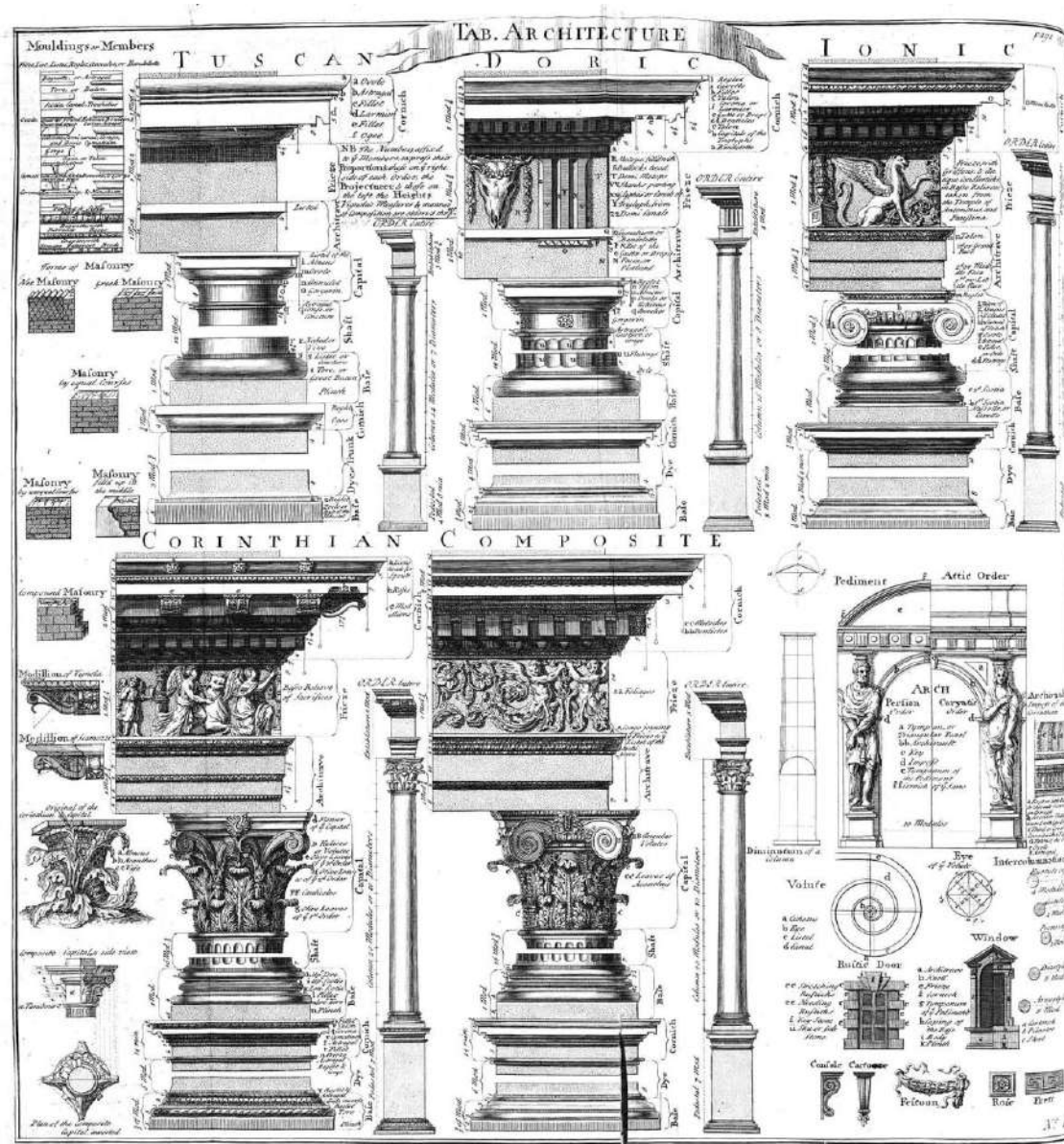
Ordinele clasice dupa Vignola (1507-73),
Traité des cinq ordres d'architecture publié en 1563

Raphael, Școala din Atena (1508-11)

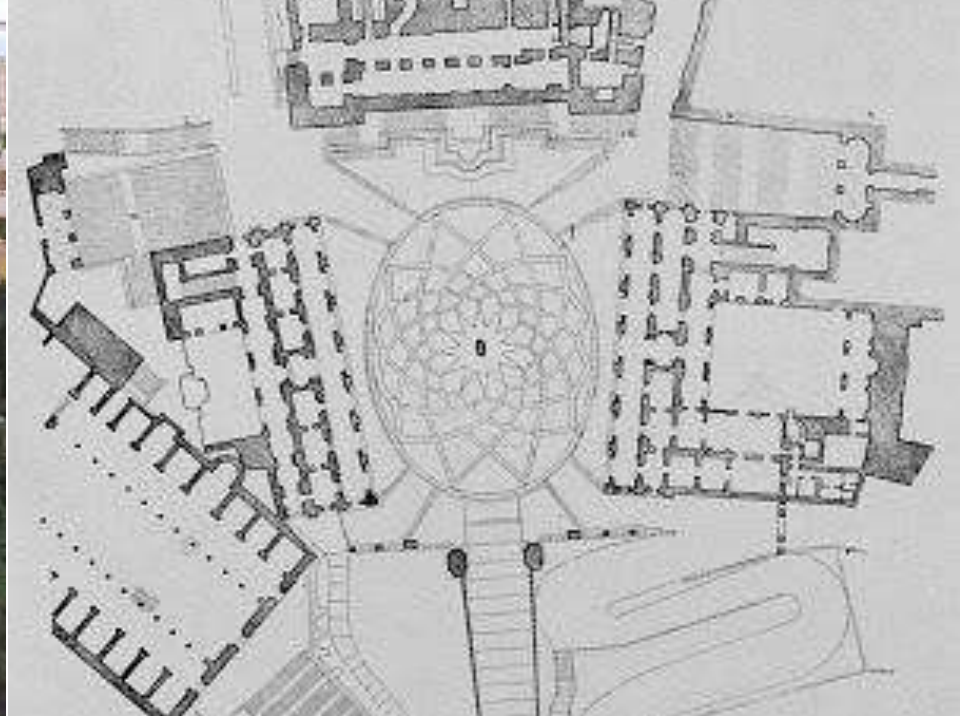
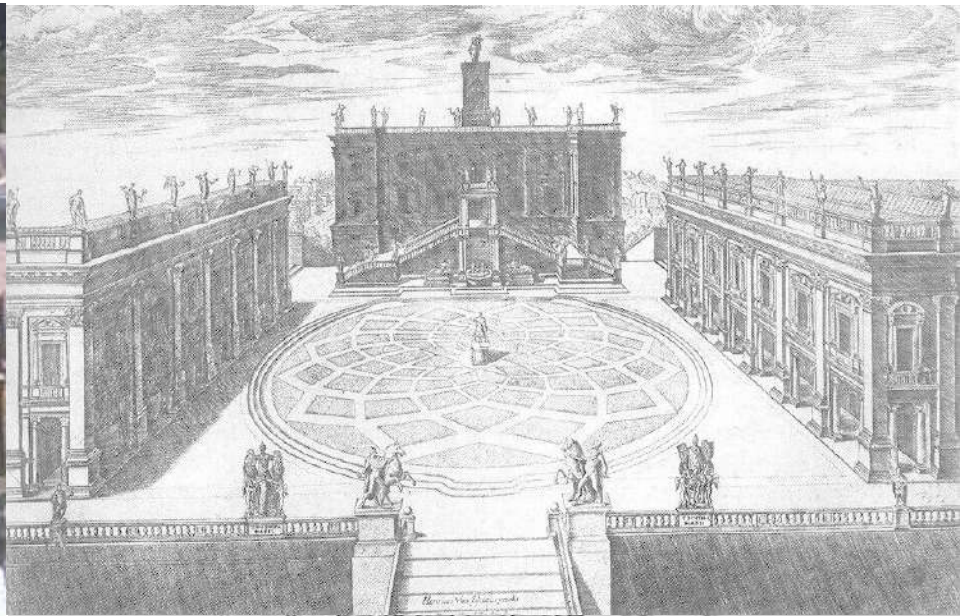

Limbajul clasic se răspândește

Speculația privind tipul ideal al fiecărui ordin se poate urmări de-a lungul istoriei, oscilând între venerarea antichității și anumite invenții (morfologice și sintactice)

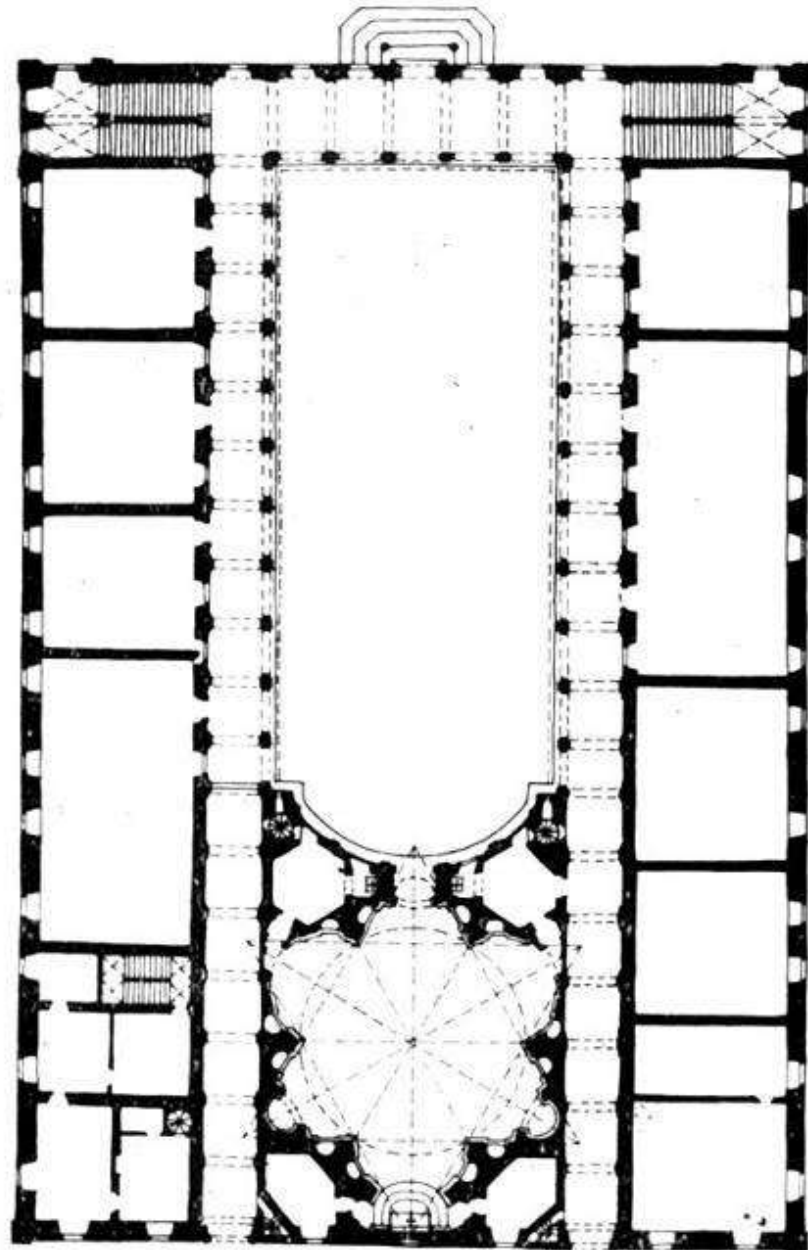
Renaștere târzie spre manierism

Invenția / libertatea manieristă

... și efervescenta dramatică barocă

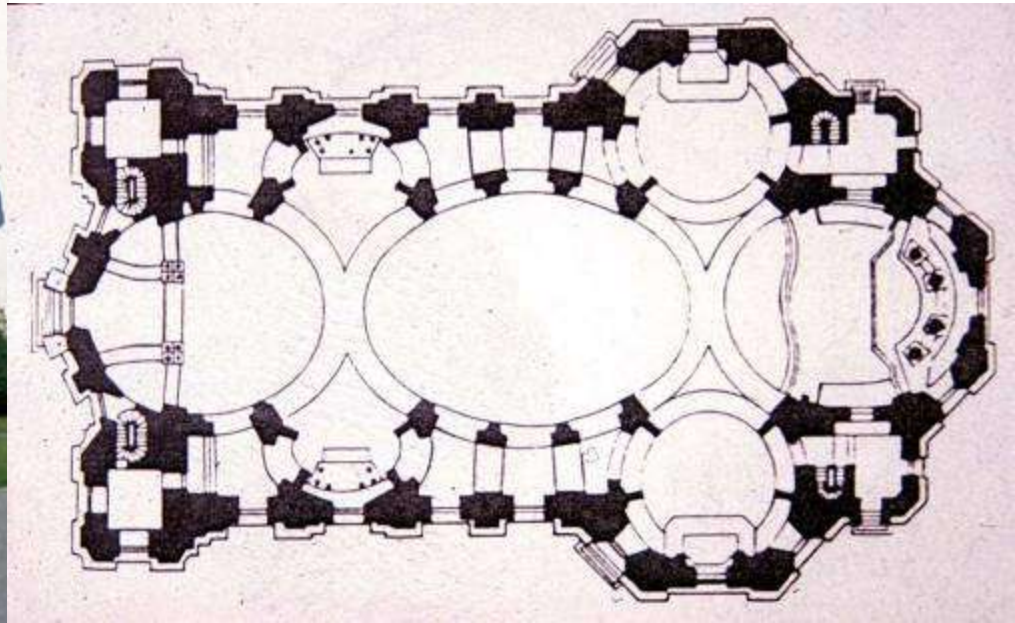

Francesco Borromini, Sant'Ivo alla Sapienza, Roma, 1642-60

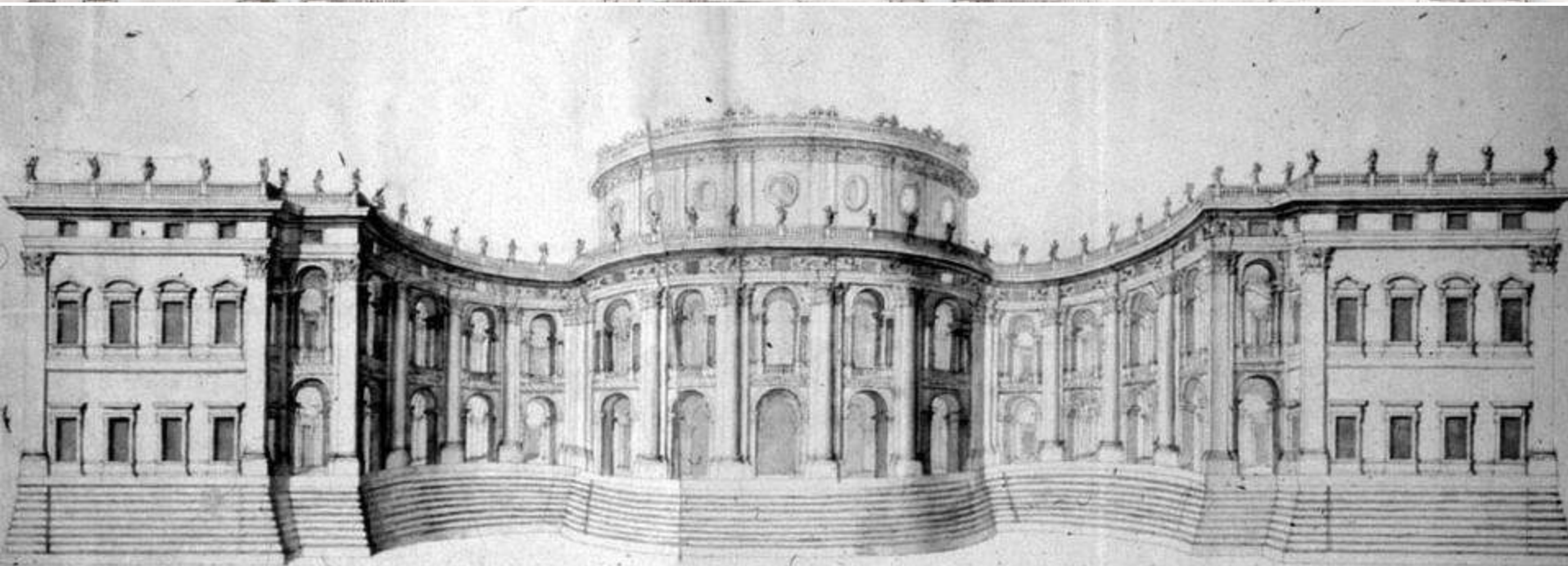
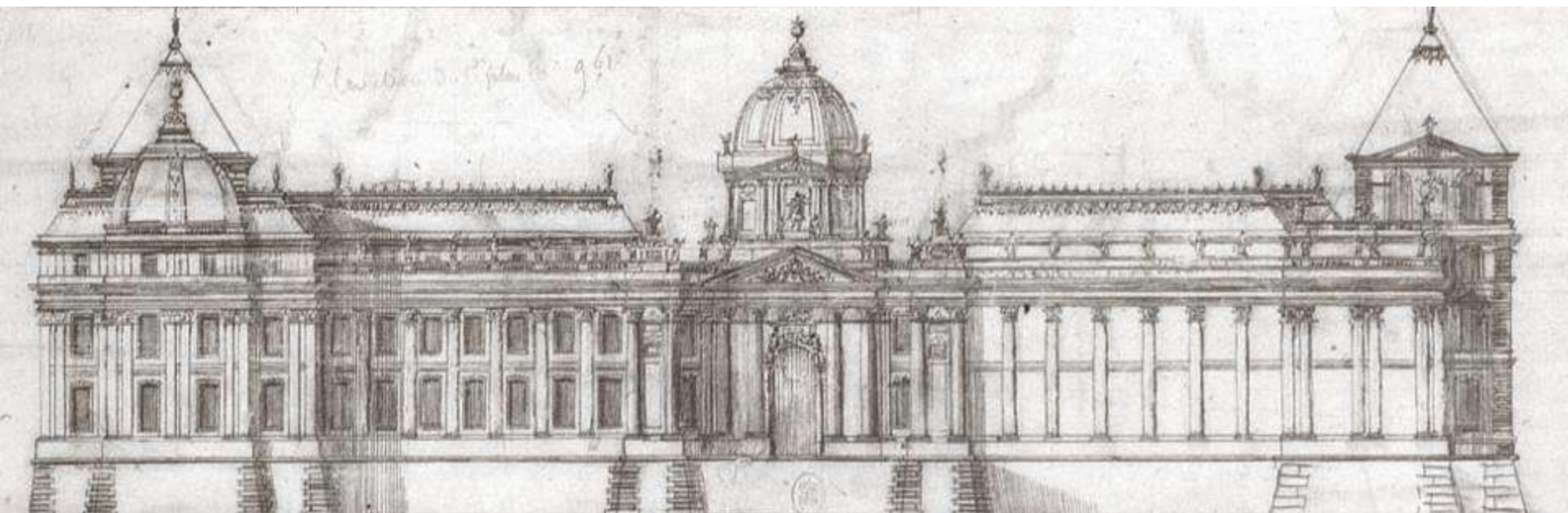
Francesco Borromini, San Carlo alle Quattro Fontane 1634-46
Sant'Ivo alla Sapienza, Roma, 1642-60

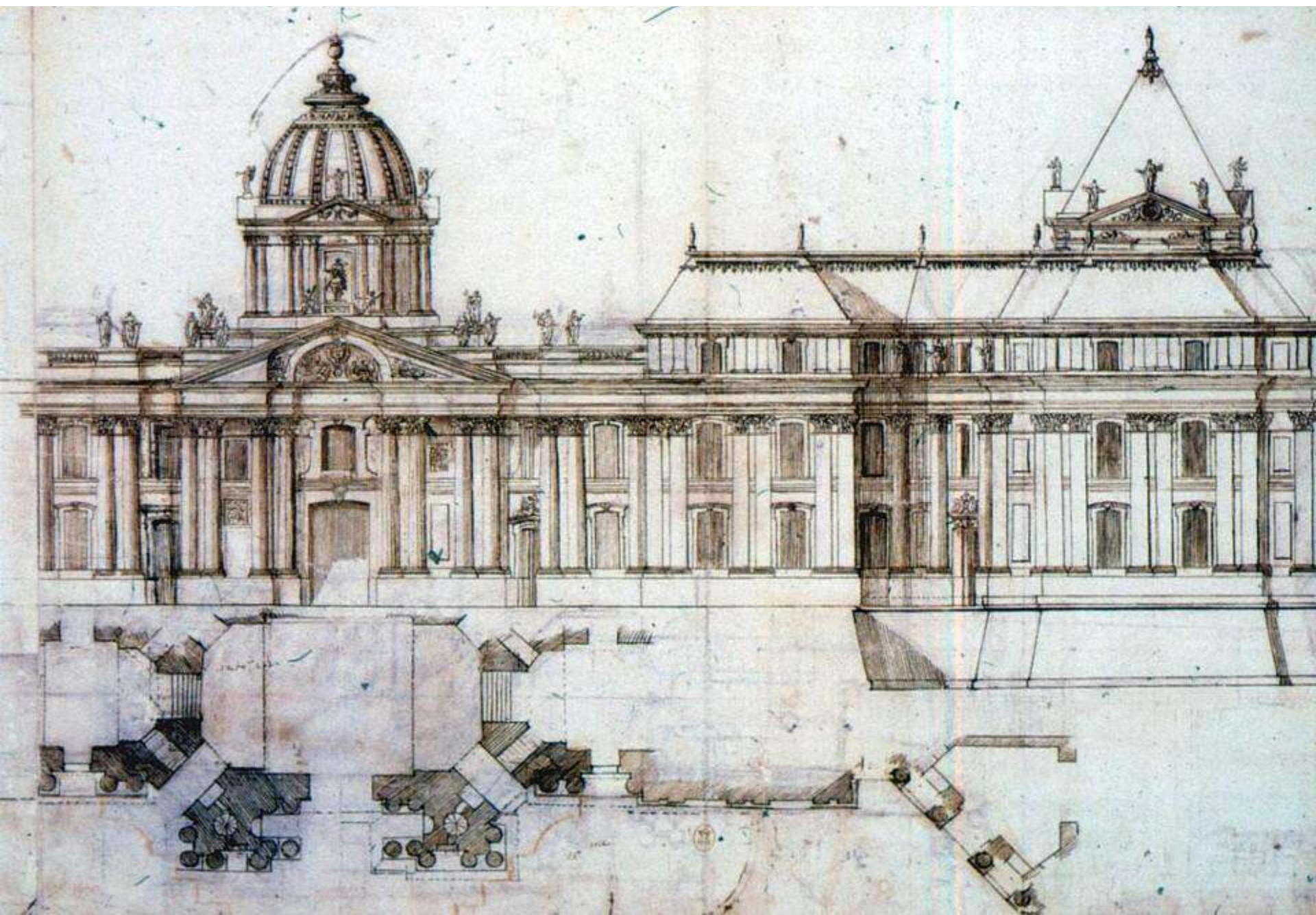

Balthasar Neumann, Vierzehnheiligen, 1743-72

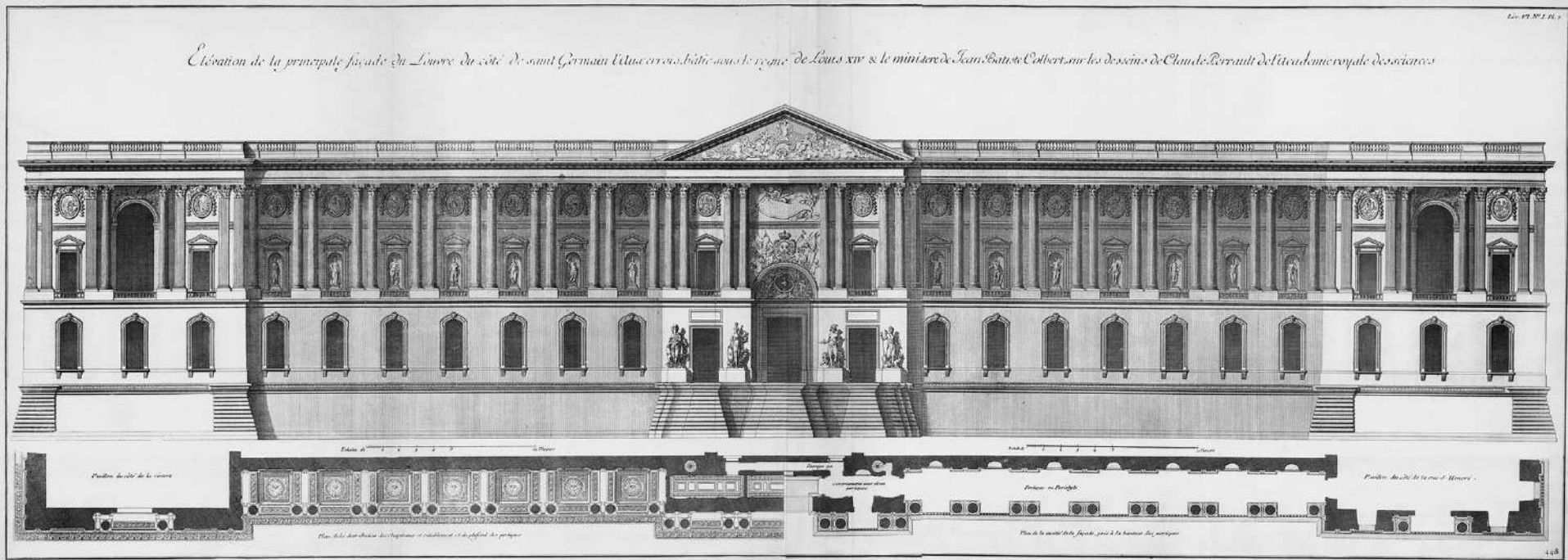

Proiectul lui Bernini pentru colonada Luvrului - sec XVII

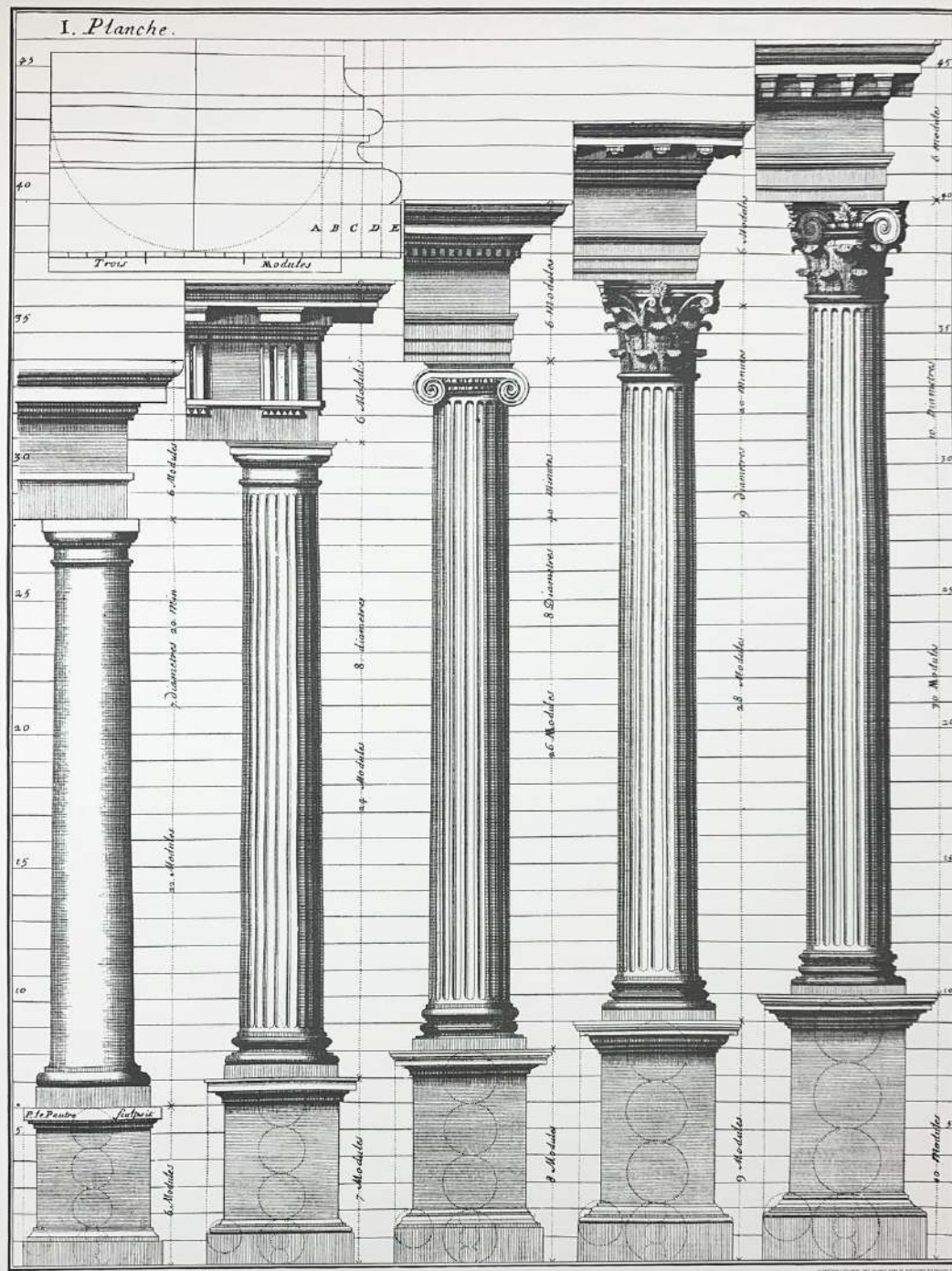

Rigoarea clasicismului francez

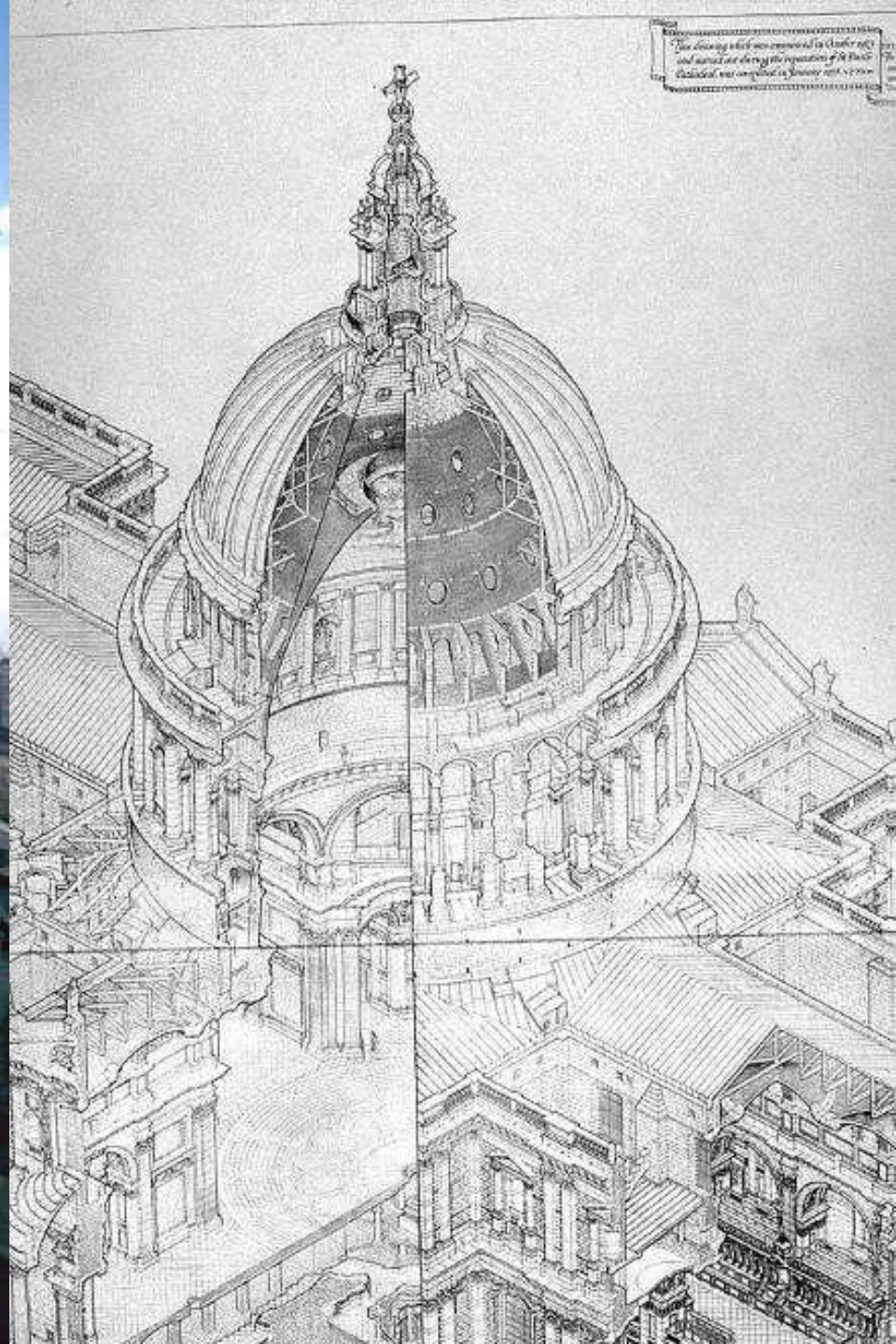

Claude Perrault – colonada Luvrului, sec XVII

cele 5 ordine
după Claude Perrault (1616-1688)

Neopaladianism

Richard Boyle, 3rd Earl of Burlington, *Chiswick House*, 1729

Rigoarea neo-clasicismului francez

Sfârșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX

Vignon et Huvé, La Madeleine, 1808–1842

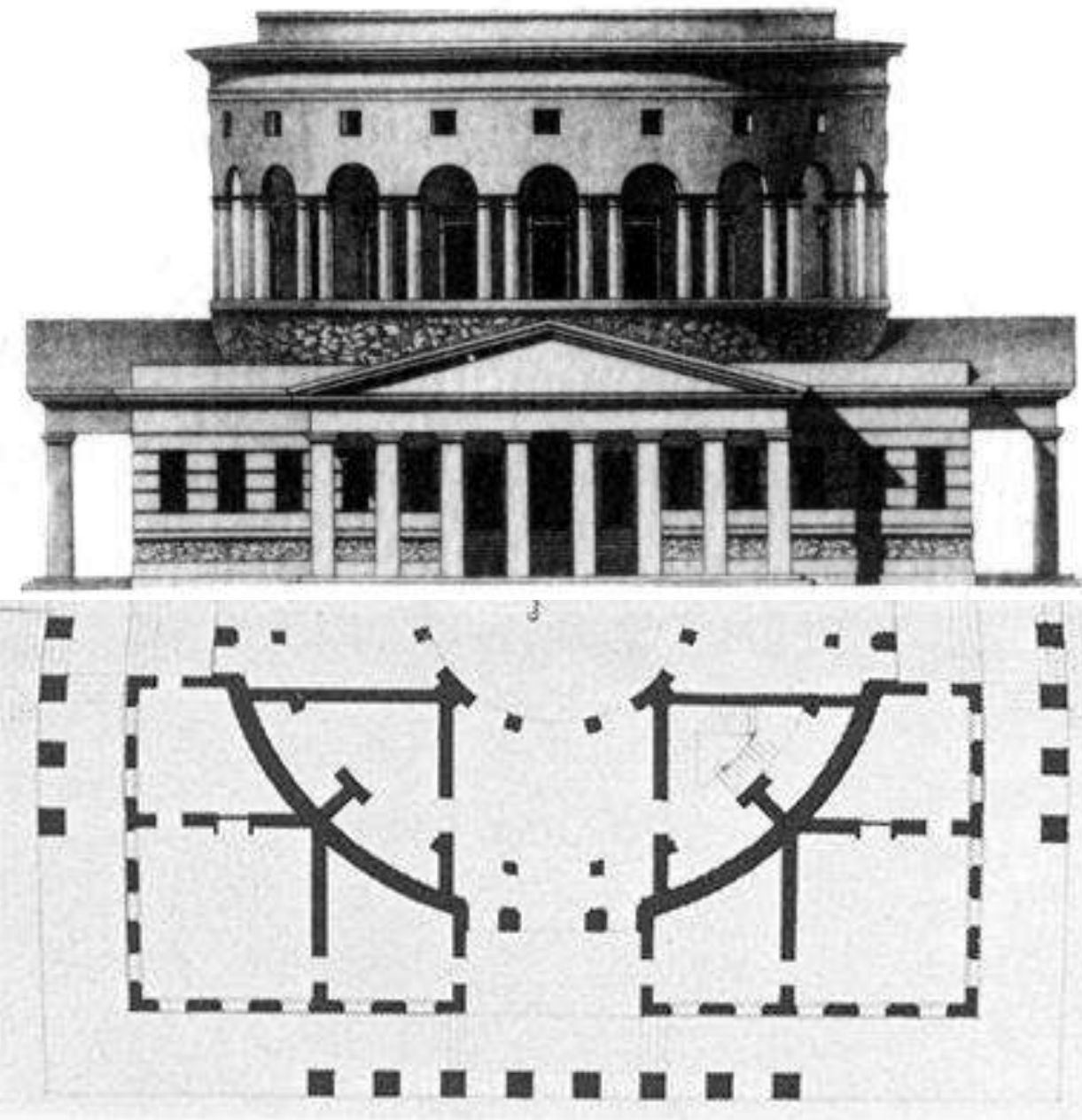
Rigoarea neo-clasicismului francez

Sfârșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX

Jacques-Germain Soufflot, Panteonul din Paris, 1757-1790

Rigoarea neo-clasicismului francez

Claude-Nicolas Ledoux,
Bariera Saint-Martin / Rotonda Stalingrad,
1784–1788

Claude-Nicolas Ledoux,
Barriera Saint-Martin / Rotonda Stalingrad,
1784–1788

Prin cultul ruinelor în romantism

Hubert Robert, *L'Embarcadère*, 1787-88,
Art Institute of Chicago

Răspândirea tradiției clasice în lumea nouă

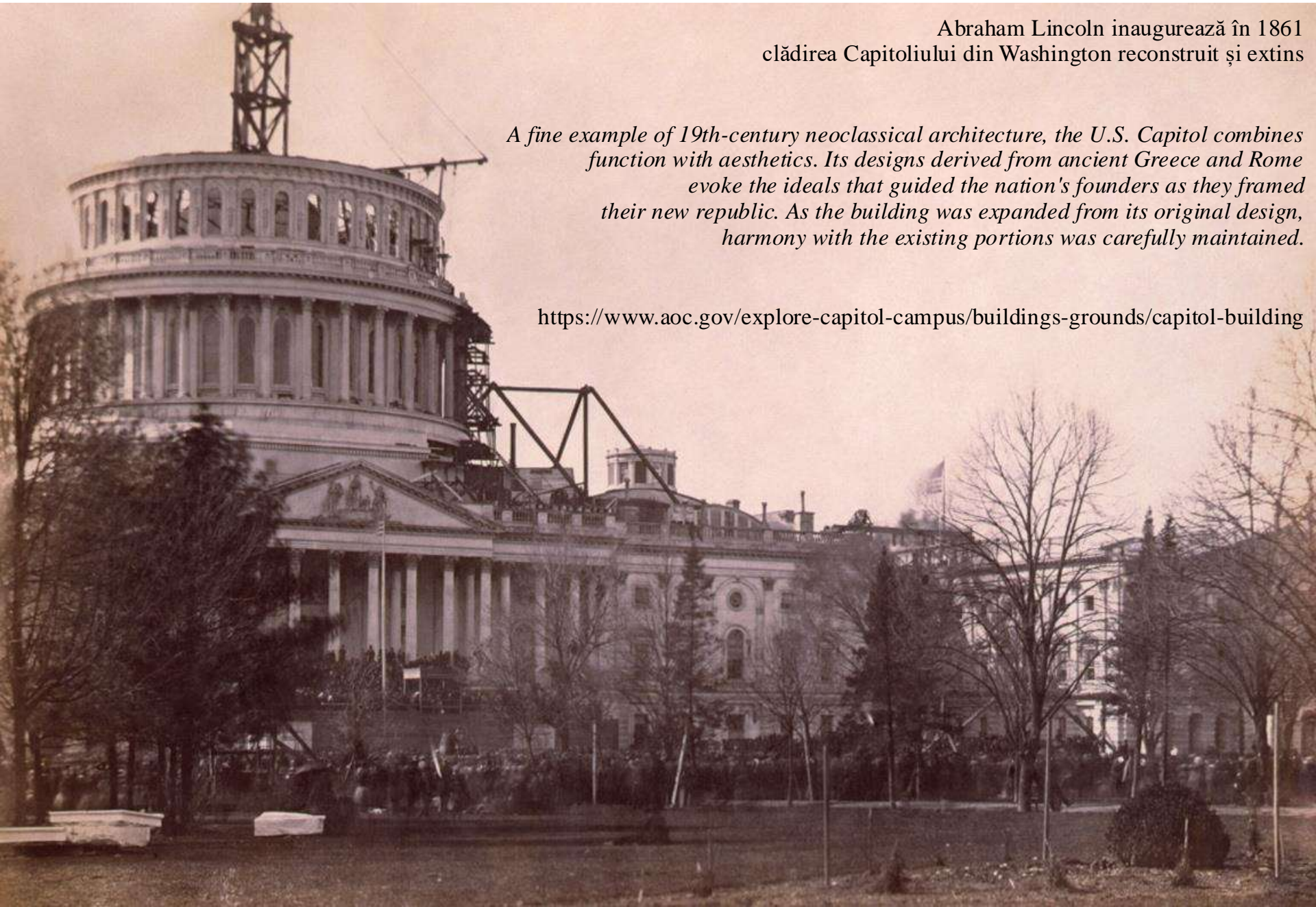
Thomas Jefferson (1743-1826) – Universitatea din Virginia, Charlottesville

Răspândirea tradiției clasice în lumea nouă

Abraham Lincoln inaugurează în 1861
clădirea Capitoliului din Washington reconstruit și extins

A fine example of 19th-century neoclassical architecture, the U.S. Capitol combines function with aesthetics. Its designs derived from ancient Greece and Rome evoke the ideals that guided the nation's founders as they framed their new republic. As the building was expanded from its original design, harmony with the existing portions was carefully maintained.

<https://www.aoc.gov/explore-capitol-campus/buildings-grounds/capitol-building>

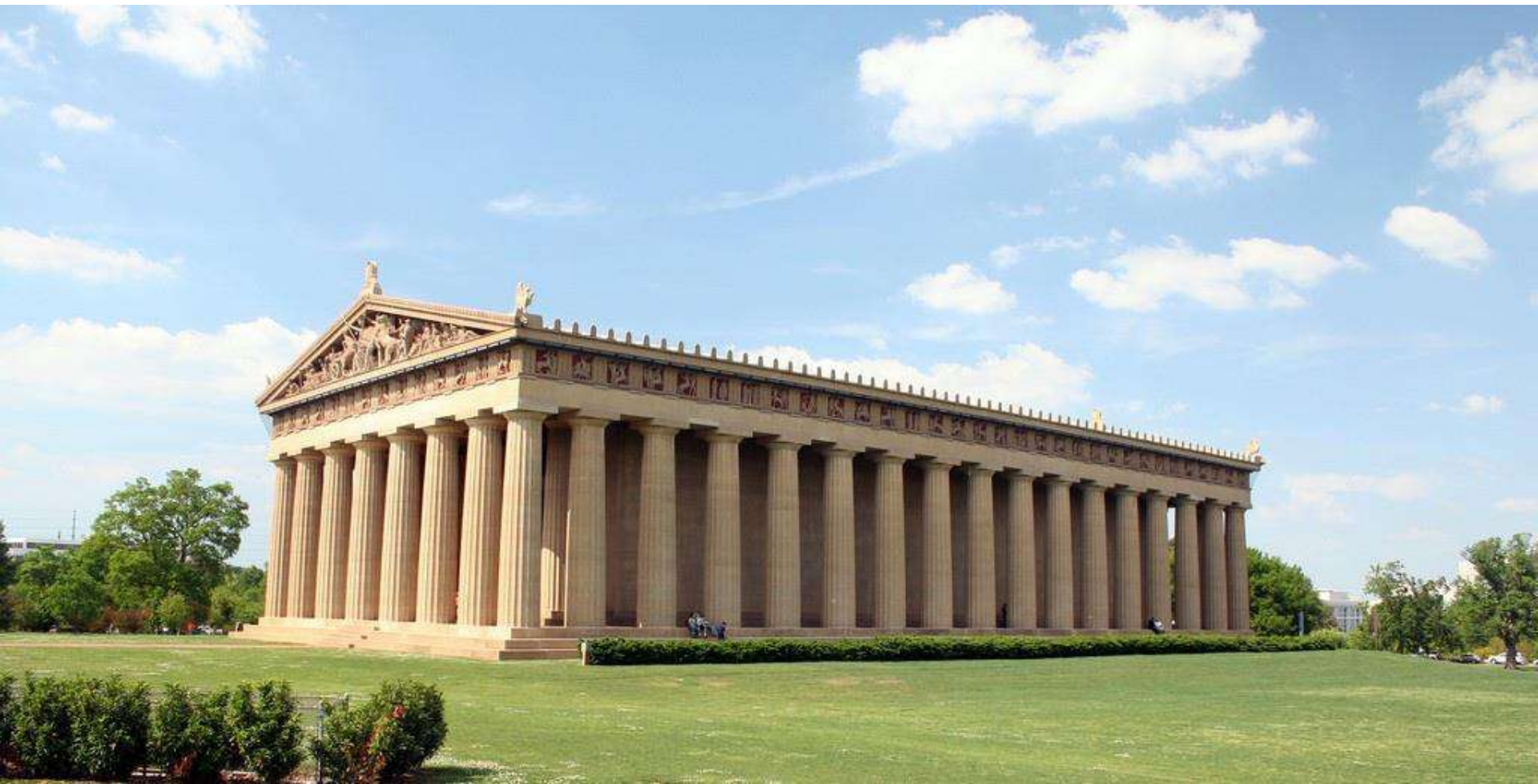
Răspândirea limbajului clasic

... devine relativ independentă față de teoria frumosului armonic — suportul/coloana față de conținutul metafizic. Căutarea proporției ideale nu se mai adresează ordinii cosmice, ci anticilor (pentru că au transpus-o cel mai bine).

Imitarea antichității

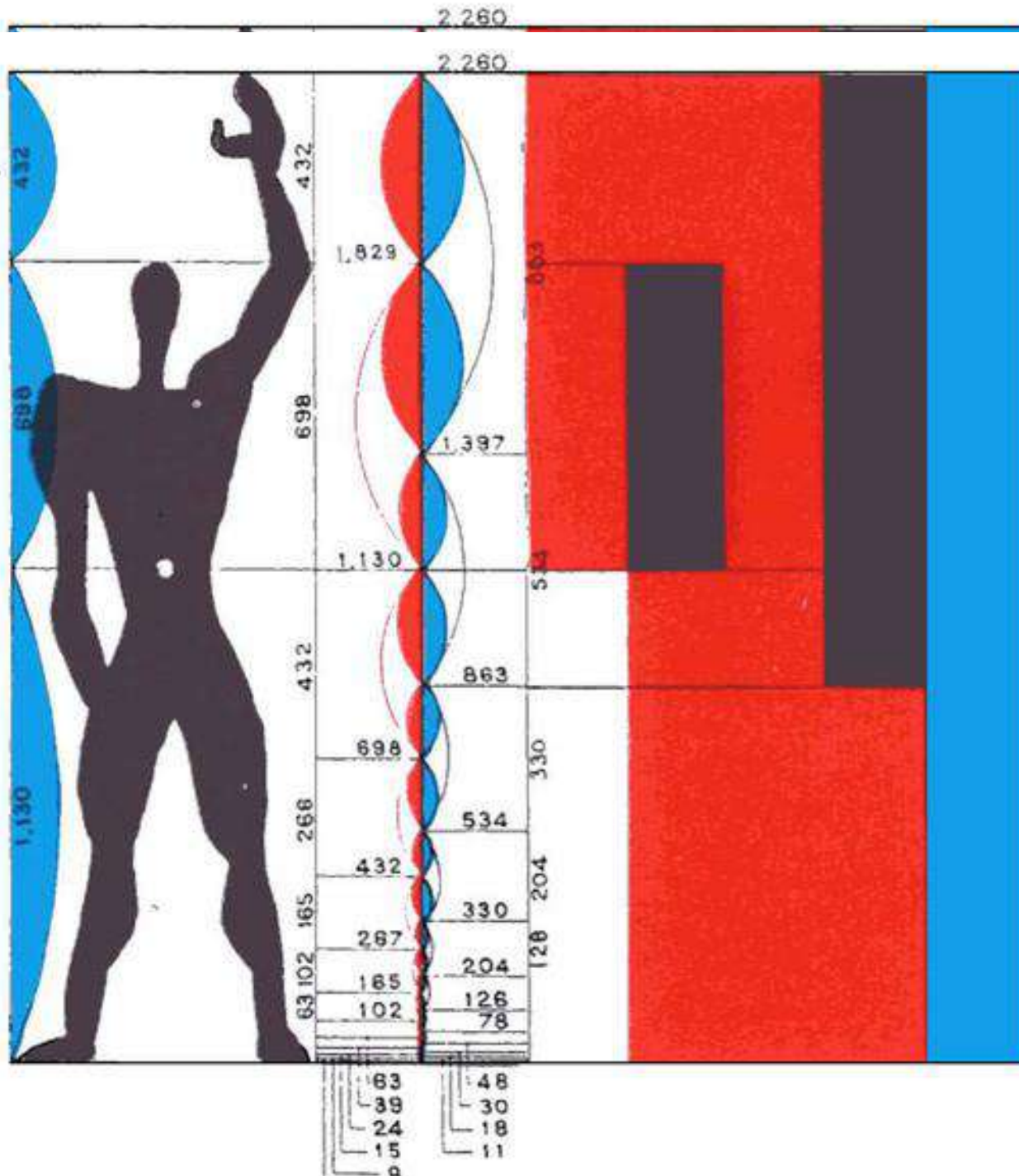
...rămâne pentru arhitecți garanția Frumosului până în secolul XIX și chiar mai apoi.

Parthenonul din Nashville, Tennessee, 1920-25

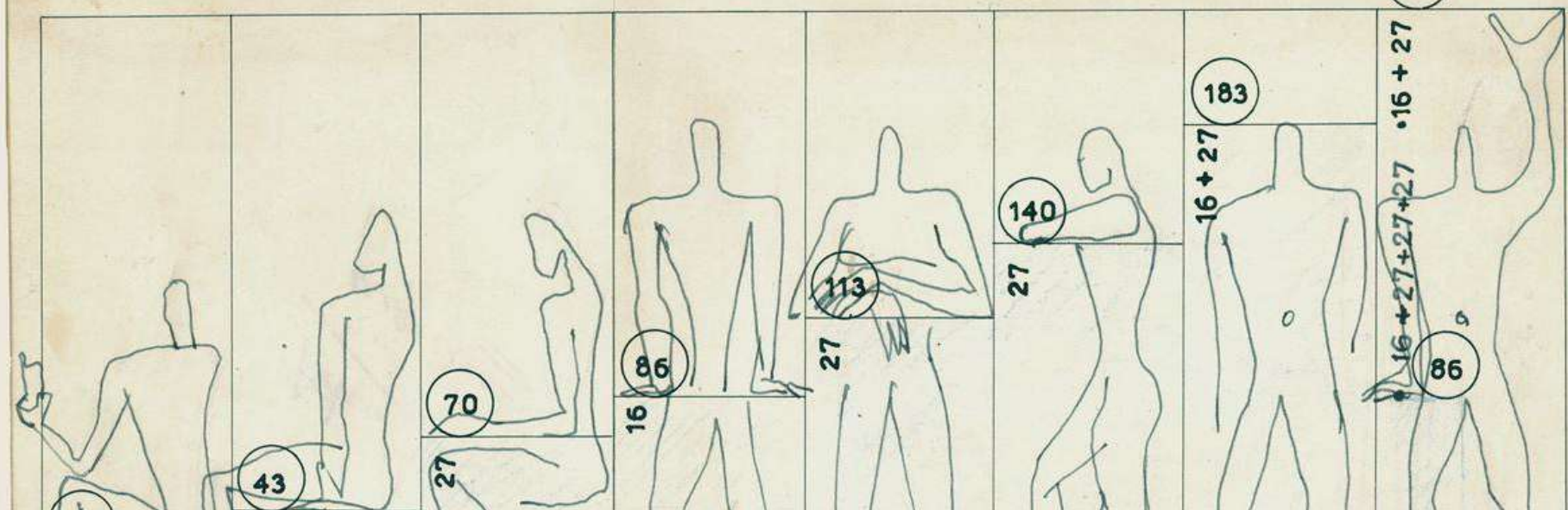
Peste acest stadiu al dezvoltării disciplinei
se vor suprapune mutațiile secolului al XIX-lea
și noile probleme pe care le aduc în fața arhitecților

Indiferent de schimbările pe care le va aduce modernitatea, în proiectare va persista o nostalgie a acestei tradiții sau o căutare a unor alte feluri de a justifica decizii de proiectare cu ajutorul relațiilor matematice.

Le Corbusier,
Modulorul: eseu asupra unei măsuri armonice la scara omului aplicabilă în mod universal arhitecturii și mecanicii,
 Édition de l'Architecture d'Aujourd'hui,
 1950 și *Modulorul II*, 1955
 @ FLC

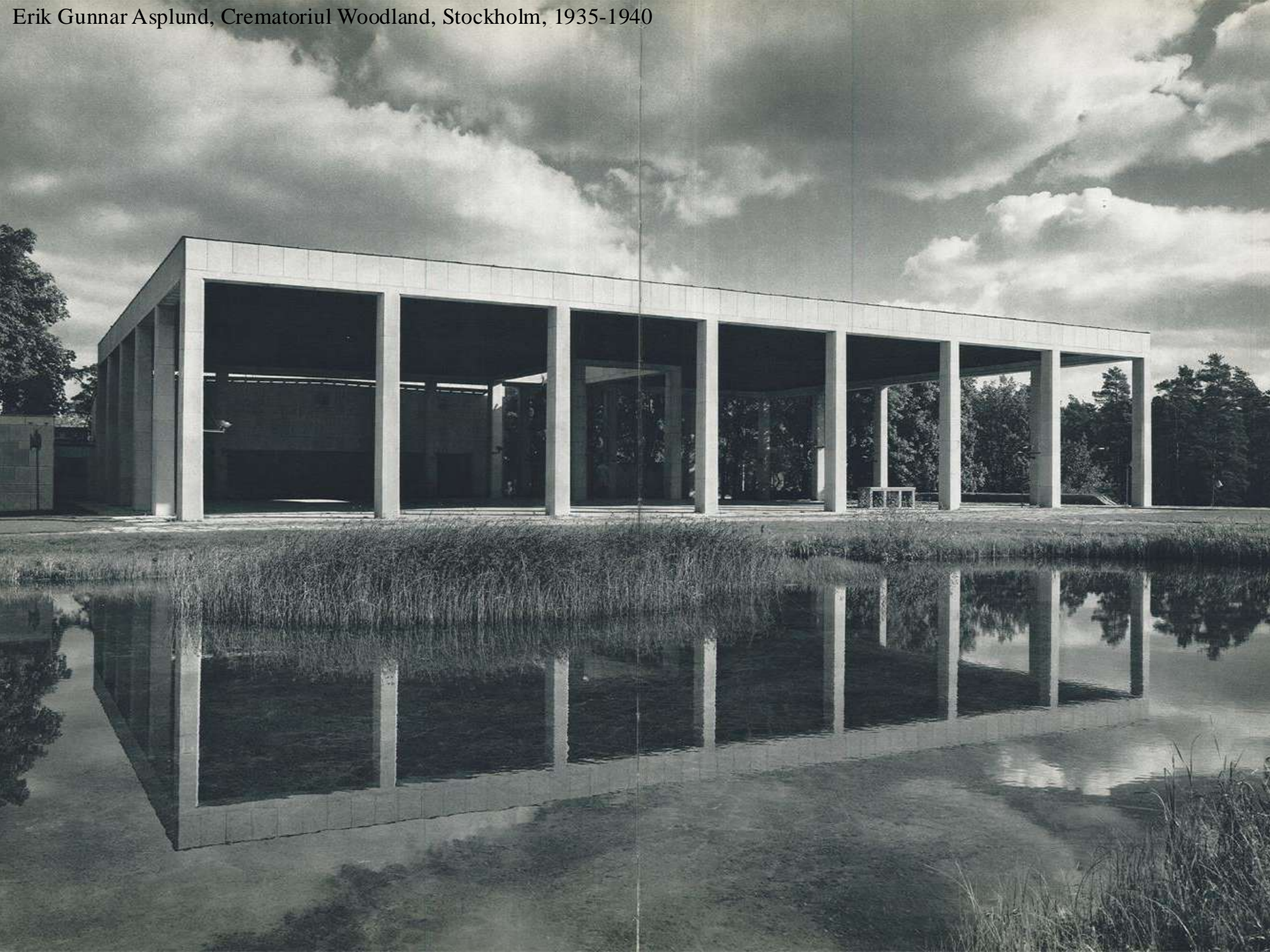

Le Corbusier, *Modulorul: eseu asupra unei măsuri armonice la scara omului aplicabilă în mod universal arhitecturii și mecanicii*, 1950

Le Corbusier,
Notre Dame du Haut, Ronchamp, 1955

Erik Gunnar Asplund, Crematorium Woodland, Stockholm, 1935-1940

Alison & Peter Smithson,
The Economist Building, 1959-64

Miller & Maranta, Office Building Hamburger Bahnhof, 2016
© Ruedi Walti

Sergison Bates, Office Building Novartis, Shanghai, China, 2016

David Chipperfield, *The James Simon Gallery and Neues Museum*, 2019
© Ken Wagner

